

Artykuł 1 (Definicje)

Dla celów niniejszego Regulaminu, o ile z kontekstu nie wynika co innego:

- a) termin "Konwencja" oznacza Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz jej Protokoły;
- b) wyrażenie "Zgromadzenie plenarne Trybunału" oznacza Europejski Trybunał Praw Człowieka odbywający sesję plenarną;
- c) wyrażenie "Wielka Izba" oznacza Wielką Izbę siedemnastu sędziów utworzoną na podstawie Artykułu 26 ust. 1 Konwencji;
- d) termin "Sekcja" oznacza Izbę utworzoną na czas wyznaczony przez Zgromadzenie plenarne Trybunału na podstawie Artykułu 25 lit. b) Konwencji, a wyrażenie "Przewodniczący Sekcji" oznacza sędziego wybranego przez Zgromadzenie plenarne Trybunału na podstawie Artykułu 25 lit. c) na Przewodniczącego takiej Sekcji;
- e) termin "Izba" oznacza Izbę siedmiu sędziów utworzoną na podstawie Artykułu 26 ust. 1 Konwencji, a wyrażenie "Przewodniczący Izby" oznacza sędziego przewodniczącego takiej "Izbie";
- f) termin "Komitet" oznacza Komitet trzech sędziów utworzony na podstawie Artykułu 26 ust. 1 Konwencji, a wyrażenie "Przewodniczący Komitetu" oznacza sędziego przewodniczącego takiemu "Komitetowi";
- g) wyrażenie "skład jednego sędziego" oznacza jednego sędziego zasiadającego zgodnie z Artykułem 26 ust. 1 Konwencji;
- h) termin "Trybunał" oznacza Zgromadzenie plenarne Trybunału, Wielką Izbę, Sekcję, Izbę, Komitet, jednego sędziego albo zespół pięciu sędziów określony w Artykule 43 ust. 2 Konwencji;
- i) wyrażenie "sędzia ad hoc" oznacza każdą osobę wybraną na podstawie Artykułu 26 ust. 4 Konwencji oraz zgodnie z Artykułem 29 na członka Wielkiej Izby lub Izby;
- j) terminy "sędzia" oraz "sędziowie" oznaczają sędziów wybranych przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy lub sędziów ad hoc;
- k) wyrażenie "Sędzia Sprawozdawca" oznacza sędziego wyznaczonego do wykonywania zadań przewidzianych w Artykułach 48 i 49;
- l) termin "sprawozdawca niesądowy" oznacza członka Kancelarii, do którego obowiązków należy pomoc składom jednego sędziego, przewidzianego w Artykule 24 ust. 2 Konwencji;
- m) termin "delegat" oznacza sędziego wyznaczonego przez Izbę do udziału w delegacji, a wyrażenie "przewodniczący delegacji" oznacza delegata wyznaczonego przez Izbę do kierowania jej delegacją;
- n) termin "delegacja" oznacza zespół złożony z delegatów, członków Kancelarii oraz każdej innej osoby wyznaczonej przez Izbę do udziału w delegacji;
- o) termin "Szef Kancelarii" oznacza, w zależności od kontekstu, Szefa Kancelarii Trybunału albo Szefa Kancelarii Sekcji;

- p) terminy "strona" oraz "strony" oznaczają:
 - Układające się Strony - skarżącą lub przeciwko której skarga jest skierowana;
 - skarżącego (osobę, organizację pozarządową lub grupę jednostek), który złożył skargę na podstawie Artykułu 34 Konwencji;
- q) wyrażenie "strona trzecia" oznacza Układającą się Stronę lub osobę zainteresowaną lub Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, którzy, zgodnie z Artykułem 36 ust. 1, 2 i 3 Konwencji skorzystali z prawa do przedstawienia pisemnych uwag i uczestniczenia w rozprawie lub zostali do tego zaproszeni.;
- r) terminy "rozprawa" oraz "rozprawy" oznaczają ustne postępowanie prowadzone w sprawie dopuszczalności i/lub przedmiotu skargi albo prowadzone w związku z wnioskiem o rewizję lub opinię doradczą, wnioskiem o interpretację strony lub Komitetu Ministrów bądź zapytaniem, czy miało miejsce niewykonanie zobowiązania, które to zapytanie może być przekazane Trybunałowi na mocy Artykułu 46 ust. 4 Konwencji;
- s) wyrażenie "Komitet Ministrów" oznacza Komitet Ministrów Rady Europy;
- t) terminy "dawny Trybunał" oraz "Komisja" oznaczają odpowiednio Europejski Trybunał oraz Europejską Komisję Praw Człowieka utworzone na podstawie dawnego Artykułu 19 Konwencji.

TYTUŁ I ORGANIZACJA I FUNKCJONOWANIE TRYBUNAŁU Rozdział I Sędziowie

Artykuł 2 (Zasady obliczania kadencji)

1. Jeżeli w dniu wyboru sędziego stanowisko pozostaje nieobsadzone, kadencja rozpoczyna się od dnia objęcia urzędu, co - o ile Przewodniczący, w wyjątkowym wypadku, nie postanowi inaczej - następuje nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia wyboru.

2. Jeżeli sędzia zostaje wybrany na miejsce sędziego, którego kadencja upłynęła lub ma wkrótce upłynąć bądź sędziego, który zgłosił zamiar rezygnacji, kadencja rozpoczyna się od dnia objęcia urzędu, co - o ile Przewodniczący, w wyjątkowym wypadku, nie postanowi inaczej - następuje nie później niż w ciągu trzech miesięcy od zwolnienia się stanowiska.

3. Zgodnie z Artykułem 23 ust. 3 Konwencji, sędzia z wyboru sprawuje urząd do czasu złożenia przez następcę przysięgi lub oświadczenia przewidzianego w Artykule 3.

Artykuł 3 (Przysięga lub uroczyste oświadczenie)

1. Przed objęciem urzędu, każdy sędzia z wyboru składa, na pierwszym Zgromadzeniu plenarnym Trybunału, na którym jest obecny lub, w razie potrzeby, przed Przewodniczącym Trybunału, następującą przysięgę lub uroczyste oświadczenie:

"Przysięgam," - lub "Uroczysto oświadczam," - "że będę wypełniać swe funkcje jako sędzia zgodnie z nakazami honoru, w sposób niezawisły i bezstronny oraz że zachowam w tajemnicy wszelkie narady."

2. Czynność ta podlega zaprotokołowaniu.

Artykuł 4

(Działalność niezgodna z wymogami urzędu sędziego)

1. Zgodnie z Artykułem 21 ust. 3 Konwencji, w okresie sprawowania urzędu sędziowie nie mogą zajmować się żadną działalnością polityczną lub administracyjną, ani żadną działalnością zawodową, która nie daje się pogodzić z ich niezawisłością, bezstronnością lub z wymogami piastowania urzędu w pełnym wymiarze czasu. Każdy sędzia zgłasza Przewodniczącemu Trybunału wszelką dodatkową działalność. W przypadku braku zgody pomiędzy Przewodniczącym i zainteresowanym sędzią, każdą wynikłą kwestię rozstrzyga Zgromadzenie plenarne Trybunału.

2. Były sędzia nie może reprezentować strony lub strony trzeciej w jakimkolwiek charakterze w postępowaniu przed Trybunałem dotyczącym skargi złożonej przed dniem, w którym sędzia ten zaprzestał pełnić stanowisko. Co do skarg złożonych później, były sędzia nie może reprezentować strony lub strony trzeciej w jakimkolwiek charakterze w postępowaniu przed Trybunałem aż do upływu dwóch lat od dnia, w którym sędzia ten zaprzestał pełnić stanowisko.

Artykuł 5

(Pierwszeństwo)

1. Sędziom z wyboru służy pierwszeństwo za Przewodniczącym i Wiceprzewodniczącymi Trybunału oraz Przewodniczącymi Sekcji, stosownie do dnia objęcia przez nich u zgodnie z Artykułem 2 ust. 1 i ust. 2.

2. Wiceprzewodniczącym Trybunału wybranym tego samego dnia służy pierwszeństwo stosownie do okresu czasu, przez który pełnili służbę jako sędziowie. Jeżeli okres czasu, przez który pełnili oni służbę jako sędziowie, jest taki sam, służy im pierwszeństwo stosownie do wieku. To samo stosuje się do Przewodniczących Sekcji.

3. Sędziom, którzy pełnili służbę sędziowską przez taki sam okres czasu, służy pierwszeństwo stosownie do wieku.

4. Sędziom ad hoc służy pierwszeństwo za sędziami z wyboru, stosownie do wieku.

Artykuł 6

(Rezygnacja)

Rezygnację sędziego zgłasza się Przewodniczącemu Trybunału, który przekazuje wiadomość o tym Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy. Z zastrzeżeniem postanowień Artykułów 24 ust. 4 in fine i 26 ust. 3, rezygnacja powoduje opróżnienie urzędu.

Artykuł 7

(Odwołanie z urzędu)

Żaden sędzia nie może być odwołany ze swojego urzędu, chyba że pozostali sędziowie, na sesji plenarnej, zdecydują większością dwóch trzecich głosów urzędujących sędziów z wyboru, że przestał on spełniać stawiane wymogi. Sędzia ten musi zostać najpierw wysłuchany przez Zgromadzenie plenarne Trybunału. Procedurę odwołania z urzędu może wszcząć każdy sędzia.

Rozdział II

Przewodniczenie Trybunałowi oraz rola Biura

Artykuł 8 (Wybór Przewodniczącego i Wiceprzewodniczących Trybunału oraz Przewodniczących i Wiceprzewodniczących Sekcji)

1. Zgromadzenie plenarne Trybunału wybiera swojego

Przewodniczącego, dwóch Wiceprzewodniczących oraz Przewodniczących Sekcji na okres trzech lat, z zastrzeżeniem, że okres taki nie może przekraczać czasu trwania ich kadencji jako sędziów.

2. W ten sam sposób każda Sekcja wybiera na okres trzech lat Wiceprzewodniczącego, który zastępuje Przewodniczącego Sekcji, gdy ten jest niezdolny do wykonywania swoich obowiązków.

3. Sędzia wybrany zgodnie z ustępem 1 lub 2 powyżej może zostać wybrany ponownie, jednak tylko raz na stanowisko na tym samym szczeblu. Niniejsze ograniczenie liczby kadencji nie stoi na przeszkodzie temu, by sędzia sprawujący wyżej opisany urząd w dniu wejścia w życie niniejszej zmiany do Artykułu 8 został jednokrotnie ponownie wybrany na stanowisko na tym samym szczeblu.

4. Przewodniczący oraz Wiceprzewodniczący sprawują urząd do czasu wyboru ich następców.

5. Wybory, o których mowa w niniejszym Artykule, odbywają się w drodze tajnego głosowania. W głosowaniu tym uczestniczą jedynie obecni sędziowie z wyboru. Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości głosów obecnych sędziów z wyboru, przeprowadza się kolejne głosowanie (głosowania), aż do uzyskania bezwzględnej większości głosów przez jednego z kandydatów. W każdym głosowaniu wyklucza się kandydata, który uzyskał najmniejszą liczbę głosów. Jeżeli najmniejszą liczbę głosów uzyskał więcej niż jeden kandydat, wyklucza się jedynie kandydata ostatniego w porządku pierwszeństwa, zgodnie z Artykułem 5. W przypadku uzyskania równej liczby głosów przez dwóch kandydatów w ostatnim głosowaniu, wybiera się sędziego, któremu służy pierwszeństwo zgodnie z Artykułem 5.

Artykuł 9

(Funkcje Przewodniczącego Trybunału)

1. Przewodniczący Trybunału kieruje pracami i administracją Trybunału. Przewodniczący reprezentuje Trybunał oraz, w szczególności, jest odpowiedzialny za stosunki Trybunału z władzami Rady Europy.

2. Przewodniczący przewodniczy zgromadzeniom plenarnym Trybunału, posiedzeniom Wielkiej Izby oraz posiedzeniom zespołu pięciu sędziów.

3. Przewodniczący nie uczestniczy w rozpatrywaniu spraw zawisłych przed Izdami, za wyjątkiem przypadków, gdy jest on sędzią wybranym z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony.

Artykuł 9a

(Rola Biura)

1.

a) Trybunał posiada Biuro, złożone z Przewodniczącego Trybunału, Wiceprzewodniczących Trybunału oraz Przewodniczących Sekcji. W razie gdy Wiceprzewodniczący Trybunału lub Przewodniczący Sekcji jest niezdolny do uczestniczenia w posiedzeniu Biura, zastępuje go Wiceprzewodniczący Sekcji lub, gdy to nastąpi, kolejny najwyższy rangą członek Sekcji, zgodnie z porządkiem pierwszeństwa ustanowionym w Artykule 5.

b) Biuro może żądać stawiennictwa jakiegokolwiek innego członka Trybunału lub każdej innej osoby, której obecność uważa za niezbędną.

2. Pomocnikami Biura są Szef Kancelarii oraz Zastępcy Szefa Kancelarii.

3. Zadaniem Biura jest pomaganie Przewodniczącemu w wykonywaniu jego funkcji polegającej na kierowaniu pracami i administracją Trybunału. W tym celu Przewodniczący może

przedstawiać mu każdą administracyjną lub pozaorzecniczą kwestię mieszczącą się w zakresie kompetencji Przewodniczącego.

4. Biuro ułatwia również współdziałanie pomiędzy Sekcjami Trybunału.

5. Przewodniczący może konsultować się z Biurem przed wydaniem zarządzeń praktycznych na podstawie Artykułu 32 oraz przed zatwierdzeniem ogólnych wytycznych wydawanych przez Szefa Kancelarii na podstawie Artykułu 17 ust. 4.

6. Biuro może składać Zgromadzeniu plenarnemu sprawozdanie w każdej sprawie. Może również przedstawiać wnioski Zgromadzeniu plenarnemu.

7. Z posiedzeń Biura sporządza się protokół i dostarcza się go Sędziom w obu językach urzędowych Trybunału. Sekretarza Biura wyznacza Szef Kancelarii w porozumieniu z Przewodniczącym.

Artykuł 10

(Funkcje Wiceprzewodniczących Trybunału)

Wiceprzewodniczący Trybunału służą pomocą Przewodniczącemu Trybunału. Zastępują oni Przewodniczącego, gdy ten jest niezdolny do wykonywania swoich obowiązków lub gdy stanowisko Przewodniczącego nie jest obsadzone, albo na żądanie Przewodniczącego. Pełnią oni również funkcję Przewodniczących Sekcji.

Artykuł 11

(Zastępstwo Przewodniczącego i Wiceprzewodniczących Trybunału)

Jeżeli Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Trybunału są w tym samym czasie niezdolni do wykonywania ich obowiązków lub ich stanowiska pozostają w tym samym czasie nieobsadzone, funkcję Przewodniczącego Trybunału pełni Przewodniczący Sekcji lub, gdy żaden nie jest dostępny, inny sędzia z wyboru, zgodnie z porządkiem pierwszeństwa przewidzianym w Artykule 5.

Artykuł 12

(Przewodniczenie Sekcjom oraz Izdom)

Przewodniczący Sekcji przewodniczą posiedzeniom Sekcji oraz Izd, których są członkami oraz kierują pracą Sekcji. Wiceprzewodniczący Sekcji zastępują ich, gdy są oni niezdolni do wykonywania ich obowiązków lub gdy stanowisko Przewodniczącego właściwej Sekcji nie jest obsadzone, albo na żądanie Przewodniczącego Sekcji. Gdy to nie nastąpi, zastępują ich sędziowie Sekcji oraz Izd, zgodnie z porządkiem pierwszeństwa przewidzianym w Artykule 5.

Artykuł 13

(Niemożność przewodniczenia)

Sędziowie Trybunału nie mogą przewodniczyć w sprawach, w których stroną jest Układająca się Strona, której są obywatelami lub z ramienia której zostali wybrani, ani w sprawach, w których biorą udział jako sędziowie wyznaczeni na mocy Artykułu 29 ust. 1 lit. a) lub Artykułu 30 ust. 1 niniejszego Regulaminu.

Artykuł 14

(Zrównoważona reprezentacja płci)

Przy obsadzaniu stanowisk regulowanym przez ten oraz kolejny rozdział niniejszego Regulaminu, Trybunał dąży do zapewnienia zrównoważonej reprezentacji płci.

Rozdział III Kancelaria

Artykuł 15

(Wybór Szefa Kancelarii)

1. Zgromadzenie plenarne Trybunału wybiera Szefa Kancelarii Trybunału. Kandydaci muszą posiadać wysokie kwalifikacje moralne oraz wiedzę prawną, umiejętności kierownicze, znajomość języków i doświadczenie niezbędne do wykonywania funkcji związanych z tym stanowiskiem.

2. Szef Kancelarii wybierany jest na okres pięciu lat i może być wybrany ponownie. Nie może on być odwołany z urzędu, chyba że sędziowie, na sesji plenarnej, zdecydują większością dwóch trzecich głosów urzędujących sędziów z wyboru, że przestał on spełniać stawiane wymogi. Musi on zostać najpierw wysłuchany przez Zgromadzenie plenarne Trybunału. Procedurę odwołania z urzędu może wszcząć każdy sędzia.

3. Wybory, o których mowa w niniejszym Artykule, odbywają się w drodze tajnego głosowania; uczestniczą w nim jedynie obecni sędziowie z wyboru. Jeżeli żaden kandydat nie uzyskał bezwzględnej większości głosów obecnych sędziów z wyboru, głosuje się na tych dwóch kandydatów, którzy uzyskali największą liczbę głosów. W przypadku równej liczby głosów wybiera się, po pierwsze, kandydata płci żeńskiej, jeżeli taki istnieje, a po drugie, kandydata starszego wiekiem.

4. Przed objęciem urzędu Szef Kancelarii składa przed Zgromadzeniem plenarnym Trybunału lub, jeżeli zachodzi potrzeba, przed Przewodniczącym Trybunału następującą przysięgę lub uroczyste oświadczenie:

"Przysięgam," - lub "Uroczysto oświadczam," - "że funkcje nałożone na mnie jako Szefa Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka będę wypełniać lojalnie, roztropnie i sumiennie."

Czynność ta podlega zaprotokołowaniu.

Artykuł 16

(Wybór Zastępców Szefa Kancelarii)

1. Zgromadzenie plenarne Trybunału wybiera również dwóch Zastępców Szefa Kancelarii na warunkach, w sposób i na okres przewidziany w poprzedzającym Artykule. Stosuje się również procedurę odwołania z urzędu przewidzianą w przypadku Szefa Kancelarii. Trybunał konsultuje się najpierw z Szefem Kancelarii w obu tych sprawach.

2. Przed objęciem urzędu Zastępcy Szefa Kancelarii składają przed Zgromadzeniem plenarnym Trybunału lub, jeżeli zachodzi potrzeba, przed Przewodniczącym przysięgę lub uroczyste oświadczenie o treści podobnej do przewidzianej w przypadku Szefa Kancelarii. Czynność ta podlega zaprotokołowaniu.

Artykuł 17

(Funkcje Szefa Kancelarii)

1. Szef Kancelarii służy Trybunałowi pomocą w wykonywaniu jego funkcji oraz odpowiada za organizację i działanie Kancelarii, podlegając przy tym Przewodniczącemu Trybunału.

2. Szef Kancelarii sprawuje pieczęć nad archiwum Trybunału oraz pośredniczy w przekazywaniu korespondencji i notyfikacji wysyłanych przez Trybunał lub kierowanych do niego w związku ze sprawami wniesionymi do Trybunału lub takimi, które będą wniesione.

3. Szef Kancelarii, z zastrzeżeniem związanego z tym stanowiskiem obowiązku zachowania dyskrecji, odpowiada na prośby o udzielenie informacji dotyczących pracy Trybunału, w szczególności na zapytania prasy.

4. Funkcjonowanie Kancelarii regulują ogólne wytyczne wydane przez Szefa Kancelarii i zatwierdzone przez

Przewodniczącego Trybunału.

Artykuł 18 (Organizacja Kancelarii)

1. Kancelaria składa się z Kancelarii Sekcji w liczbie równej liczbie Sekcji utworzonych przez Trybunał oraz wydziałów niezbędnych do zapewnienia prawnej i administracyjnej obsługi Trybunału.

2. Szef Kancelarii Sekcji służy pomocą Sekcji w wykonywaniu jej funkcji i może korzystać z pomocy Zastępcy Szefa Kancelarii Sekcji.

3. Urzędników Kancelarii, wyłączwszy Szefa Kancelarii i Zastępców Szefa Kancelarii, powołuje Sekretarz Generalny Rady Europy w porozumieniu z Przewodniczącym Trybunału lub Szefem Kancelarii działającym według poleceń Przewodniczącego.

Artykuł 18A (Sprawozdawcy niesądowi)

1. Zasiadając w składzie jednego sędziego Trybunał korzysta z pomocy niesądowych sprawozdawców, którzy działają pod kierunkiem Przewodniczącego Trybunału. Wchodzą oni w skład Kancelarii Trybunału.

2. Sprawozdawcy niesądowi są wyznaczani przez Przewodniczącego Trybunału na wniosek Szefa Kancelarii.

Rozdział IV Funkcjonowanie Trybunału

Artykuł 19 (Siedziba Trybunału)

1. Siedziba Trybunału mieści się w siedzibie Rady Europy w Strasburgu. Trybunał może jednak, jeżeli uzna to za celowe, wykonywać swe funkcje w innym miejscu na terytorium państw członkowskich Rady Europy.

2. Trybunał może zdecydować, w każdym stadium rozpatrywania skargi, że niezbędne jest przeprowadzenie przez niego albo przez jednego lub więcej jego członków dochodzenia lub jakiegokolwiek innej czynności w innym miejscu niż jego siedziba.

Artykuł 20 (Sesje Zgromadzenia plenarnego Trybunału)

1. Sesje plenarne Trybunału zwołuje Przewodniczący Trybunału, ilekroć wymaga tego wykonywanie jego funkcji zgodnie z Konwencją i niniejszym Regulaminem. Przewodniczący Trybunału zwołuje sesję plenarną na wniosek co najmniej jednej trzeciej członków Trybunału, a w każdym wypadku raz w roku celem rozpatrzenia kwestii administracyjnych.

2. Korum dla Zgromadzenia plenarnego Trybunału wynosi dwie trzecie urzędujących sędziów z wyboru.

3. W braku korum Przewodniczący odracza posiedzenie.

Artykuł 21 (Pozostałe sesje Trybunału)

1. Wielka Izba, Izby oraz Komitety działają stale. Jednakże na wniosek Przewodniczącego Trybunał wyznacza okresy sesji każdego roku.

2. Pomiędzy tymi okresami Wielka Izba oraz Izby zwoływane są przez ich Przewodniczących w wypadkach niecierpiących zwłoki.

Artykuł 22 (Narady)

1. Trybunał obraduje przy drzwiach zamkniętych. Narady są tajne.

2. W naradach uczestniczą wyłącznie sędziowie. Obecni są Szef Kancelarii lub wyznaczony zastępca, a także tacy inni urzędnicy Kancelarii oraz tłumacze, których obecność uważana jest za niezbędną. Żadna inna osoba nie ma wstępu, chyba że na podstawie specjalnej decyzji Trybunału.

3. Przed głosowaniem w jakiegokolwiek sprawie zawisłej przed Trybunałem Przewodniczący może zwrócić się do sędziów o przedstawienie ich opinii w tej kwestii.

Artykuł 23 (Głosowania)

1. Trybunał podejmuje decyzje większością głosów obecnych sędziów. W przypadku równej liczby głosów przeprowadza się kolejne głosowanie, a jeśli nadal utrzymuje się równa liczba głosów, Przewodniczący ma głos rozstrzygający. Ustęp ten znajduje zastosowanie, o ile z niniejszego Regulaminu nie wynika co innego.

2. Wielka Izba oraz Izby przyjmują decyzje i wyroki większością głosów zasiadających w nich sędziów. Wstrzymanie się od głosu nie jest dopuszczalne w głosowaniach końcowych dotyczących dopuszczalności i przedmiotu spraw.

3. Głosowanie odbywa się, co do zasady, przez podniesienie ręki. Przewodniczący może zarządzić głosowanie według listy obecności w kolejności odwrotnej do porządku pierwszeństwa.

4. Każdą kwestię, która ma być poddana pod głosowanie, formułuje się precyzyjnie.

Artykuł 23A (Decyzja w drodze milczącej zgody)

Jeżeli jest niezbędne rozstrzygnięcie przez Trybunał kwestii proceduralnej lub jakiegokolwiek innej kwestii poza wyznaczonym posiedzeniem Trybunału, Przewodniczący może zarządzić udostępnienie projektu decyzji sędziom oraz wyznaczenie terminu na zgłaszanie przez nich uwag do projektu. W braku jakiegokolwiek sprzeciwu sędziego wniosek będzie uważany za przyjęty z chwilą upływu terminu.

Rozdział V Skład Trybunału

Artykuł 24 (Skład Wielkiej Izby)

1. Wielka Izba składa się z siedemnastu sędziów oraz co najmniej trzech sędziów zastępców.

2.

a) W skład Wielkiej Izby wchodzi Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Trybunału oraz Przewodniczący Sekcji. Wiceprzewodniczący Trybunału lub Przewodniczący Sekcji niezdolny do zasiadania jako członek Wielkiej Izby jest zastępowany przez Wiceprzewodniczącego właściwej Sekcji.

b) Sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony lub, tam gdzie to właściwe, sędzia wyznaczony na mocy Artykułu 29 lub Artykułu 30 zasiada z urzędu jako członek Wielkiej Izby zgodnie z Artykułem 26 ust. 4 i 5 Konwencji.

c) W sprawach przekazanych do Wielkiej Izby na podstawie Artykułu 30 Konwencji w skład Wielkiej Izby wchodzi również członkowie Izby, która zrzekła się właściwości.

d) W sprawach przekazanych jej na podstawie Artykułu 43

Konwencji w skład Wielkiej Izby nie wchodzi żaden sędzia, który zasiadał w tej Izbie, która wydała wyrok w sprawie tak przekazanej, za wyjątkiem Przewodniczącego tej Izby oraz sędziego, który zasiadał z ramienia zainteresowanego Państwa Strony, ani też żaden sędzia, który zasiadał w Izbie lub Izbach, które orzekały co do dopuszczalności skargi.

- e) Sędziów oraz sędziów zastępców, którzy uzupełniają skład Wielkiej Izby w przekazanej jej sprawie, każdorazowo wyznacza spośród pozostałych sędziów w drodze losowania Przewodniczący Trybunału w obecności Szefa Kancelarii. Sposób losowania ustanawia Zgromadzenie plenarne Trybunału, mając na uwadze potrzebę zrównoważonego geograficznie składu odzwierciedlającego różne systemy prawne Układających się Stron.
- f) Dla rozpatrzenia wniosku o wydanie opinii doradczej na podstawie Artykułu 47 Konwencji, Wielką Izbę tworzy się zgodnie z postanowieniami ustępu 2 lit. a) oraz lit. e) niniejszego Artykułu.
- g) Dla rozpatrzenia zapytania na podstawie Artykułu 46 ust. 4 Konwencji, w skład Wielkiej Izby wchodzi, oprócz sędziów określonych w ustępach 2 lit. a) oraz lit. b) niniejszego Artykułu, członkowie Izby lub Komitetu, którzy wydali wyrok w danej sprawie. Jeżeli wyrok został wydany przez Wielką Izbę, Wielką Izbę tworzy się w jej pierwotnym składzie. We wszystkich przypadkach, w tym kiedy nie jest możliwe odtworzenie pierwotnego składu Wielkiej Izby, sędziowie oraz sędziowie zastępcy, którzy uzupełniają skład Wielkiej Izby, są wyznaczani zgodnie z ustępem 2 lit. e) niniejszego Artykułu.

3. Jeżeli sędziowie nie mogą brać udziału w sprawie, ich miejsce zajmują sędziowie zastępcy w kolejności, w jakiej ci ostatni zostali wybrani zgodnie z ustępem 2 lit. e) niniejszego Artykułu.

4. Sędziowie oraz sędziowie zastępcy wyznaczeni zgodnie z powyższymi postanowieniami zasiadają w Wielkiej Izbie w celu rozpatrzenia sprawy aż do zakończenia postępowania. Nawet po upływie ich kadencji, zajmują się nadal sprawą, jeżeli uczestniczyli w rozpatrywaniu jej przedmiotu. Postanowienia te stosuje się także do postępowania dotyczącego opinii doradczych.

5.

- a) Zespół pięciu sędziów Wielkiej Izby powołany do rozpoznania wniosku złożonego zgodnie z Artykułem 43 Konwencji składa się z:
- Przewodniczącego Trybunału. Jeżeli przewodniczący Trybunału nie może zasiadać, jego miejsce zajmuje mający pierwszeństwo Wiceprzewodniczący Trybunału;
 - dwóch Przewodniczących Sekcji wyznaczonych w drodze rotacji. Jeżeli Przewodniczący Sekcji wyznaczeni w ten sposób nie mogą zasiadać, ich miejsce zajmują Wiceprzewodniczący ich Sekcji;
 - dwóch sędziów wyznaczonych w drodze rotacji spośród sędziów wybranych przez pozostałe Sekcje do zasiadania w zespole przez okres sześciu miesięcy;
 - co najmniej dwóch sędziów zastępców wyznaczonych w drodze rotacji spośród sędziów wybranych przez Sekcje do udziału w zespole przez okres sześciu miesięcy.
- b) W przypadku rozpoznawania wniosku o przekazanie sprawy, w składzie zespołu nie uczestniczy żaden sędzia, który brał udział w rozpatrywaniu dopuszczalności lub przedmiotu danej sprawy.
- c) Żaden sędzia wybrany z ramienia lub będący obywatelem Układającej się Strony zainteresowanej wnioskiem o

przekazanie sprawy nie może uczestniczyć w zespole, gdy ten bada wniosek. Sędzia z wyboru wyznaczony przez zainteresowaną Układającą się Stronę zgodnie z Artykułem 29 lub 30 jest również wyłączony od udziału w rozpoznawaniu takiego wniosku.

- d) Miejsce członka zespołu niezdolnego do udziału w sprawie z przyczyn określonych w lit. b) lub c) zajmuje sędzia zastępca wyznaczony w drodze rotacji spośród sędziów wybranych przez Sekcje do udziału w zespole przez okres sześciu miesięcy.

Artykuł 25 (Tworzenie Sekcji)

1. Izby przewidziane w Artykule 25 lit. b) Konwencji (określane w niniejszym Regulaminie jako "Sekcje") tworzy Zgromadzenie plenarne Trybunału na wniosek jego Przewodniczącego na okres trzech lat liczony od wyboru osób pełniących funkcje przewodniczących w Trybunale na podstawie Artykułu 8. Istnieją co najmniej cztery Sekcje.

2. Każdy sędzia jest członkiem jednej Sekcji. Skład Sekcji jest zrównoważony geograficznie i ze względu na płeć oraz odzwierciedla różne systemy prawne Układających się Stron.

3. Jeżeli członkostwo sędziego w Trybunale ustaje przed upływem okresu, na jaki utworzono Sekcję, miejsce tego sędziego w Sekcji zajmuje jego następca w Trybunale.

4. Jeżeli wymagają tego okoliczności, Przewodniczący Trybunału może, wyjątkowo, dokonywać zmian w składzie Sekcji.

5. Na wniosek Przewodniczącego Zgromadzenie plenarne Trybunału może utworzyć dodatkową Sekcję.

Artykuł 26 (Tworzenie Izb)

1. Izby siedmiu sędziów przewidziane w Artykule 26 ust. 1 Konwencji dla rozpatrywania spraw wnoszonych do Trybunału tworzy się z Sekcji w następujący sposób.

- a) Z zastrzeżeniem ustępu 2 niniejszego Artykułu oraz Artykułu 28 ust. 4 zdanie ostatnie, w skład Izby wchodzi w każdej sprawie Przewodniczący Sekcji oraz sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony. Jeżeli ten ostatni nie jest członkiem Sekcji, której skarga została przydzielona w trybie Artykułów 51 lub 52, zasiada on z urzędu jako członek Izby zgodnie z Artykułem 26 ust. 2 Konwencji. Jeżeli sędzia ten jest niezdolny do udziału w sprawie lub wyłącza się, stosuje się Artykuł 29.

- b) Pozostałych członków Izby wyznacza Przewodniczący Sekcji w drodze rotacji spośród członków właściwej Sekcji.

- c) Członkowie Sekcji, którzy nie zostali wyznaczeni w powyższy sposób, biorą udział w sprawie jako sędziowie zastępcy.

2. Sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony lub, tam gdzie to właściwe, inny sędzia z wyboru albo sędzia ad hoc wyznaczony zgodnie z Artykułami 29 i 30 może być zwolniony przez Przewodniczącego Izby od uczestniczenia w posiedzeniach poświęconych kwestiom przygotowawczym lub proceduralnym. Na potrzeby takich posiedzeń przyjmuje się, że zainteresowana Układająca się Strona wyznaczyła na miejsce tego sędziego pierwszego sędziego zastępcę, zgodnie z Artykułem 29 ust. 1.

3. Nawet po upływie ich kadencji sędziowie zajmują się nadal sprawami, w których uczestniczyli w rozpatrywaniu przedmiotu.

Artykuł 27 (Komitety)

1. Komitety składające się z trzech sędziów należących do tej samej Sekcji tworzy się na podstawie Artykułu 26 ust. 1 Konwencji. Liczbę Komitetów, które należy utworzyć, ustala Przewodniczący Trybunału po konsultacji z Przewodniczącymi Sekcji.

2. Komitety tworzy się na okres dwunastu miesięcy, w drodze rotacji, z członków każdej Sekcji, wyjąwszy jej Przewodniczącego.

3. Sędziowie Sekcji niebędący członkami Komitetu, w tym Przewodniczący Sekcji, mogą być, w razie potrzeby, powoływani do zasiadania. Mogą być oni również powoływani na miejsce członków niezdolnych udziału w sprawie.

4. Przewodniczącym Komitetu jest członek mający pierwszeństwo w Sekcji.

Artykuł 27A (Skład jednego sędziego)

1. Wprowadza się skład jednego sędziego zgodnie z Artykułem 26 ust. 1 Konwencji. Po konsultacji z Biurem, Przewodniczący Trybunału ustala liczbę sędziów zasiadających jednoosobowo, którzy mają zostać wyznaczeni, oraz wyznacza tych sędziów. Przewodniczący Trybunału z góry sporządza listę Układających się Stron, co do których dany sędzia bada skargi przez okres, na jaki został wyznaczony do zasiadania jednoosobowo.

2. Sędziowie zasiadający jednoosobowo są wyznaczani w drodze rotacji na okres dwunastu miesięcy. Przewodniczący Trybunału i Przewodniczący Sekcji są zwolnieni od zasiadania jednoosobowo. Sędziowie zasiadający jednoosobowo pełnią nadal swoje obowiązki w ramach Sekcji, której są członkami zgodnie z Artykułem 25 ust. 2.

3. Zgodnie z Artykułem 24 ust. 2 Konwencji, każdy sędzia zasiadający jednoosobowo, orzekając, korzysta z pomocy niesądowego sprawozdawcy.

Artykuł 28 (Niezdolność do udziału w sprawie, wyłączenie się lub zwolnienie)

1. Sędzia, który nie może uczestniczyć w posiedzeniach, a na które został wezwany, zgłasza to tak szybko, jak to możliwe Przewodniczącemu Izby.

2. Sędzia nie może uczestniczyć w rozpatrywaniu jakiegokolwiek sprawy, jeżeli:

- a) jest osobiście zainteresowany jej wynikiem, w tym jeżeli pozostaje w związku małżeńskim, relacji rodzicielskiej lub innej relacji w ramach najbliższej rodziny, relacji osobistej lub zawodowej albo relacji podporządkowania z którąkolwiek ze stron;
- b) występował w sprawie uprzednio jako Pełnomocnik, adwokat lub doradca strony bądź osoby zainteresowanej wynikiem sprawy albo jako członek innego, krajowego lub międzynarodowego, sądu lub komisji śledczej, lub w jakimkolwiek innym charakterze;
- c) będąc sędzią ad hoc lub byłym sędzią z wyboru, biorącym udział w sprawie z mocy Artykułu 26 ust. 3, zajmuje się jakąkolwiek działalnością polityczną, administracyjną lub jakąkolwiek działalnością zawodową, która jest nie do pogodzenia z jego niezawisłością lub bezstronnością;
- d) wyrażał publicznie, przez środki przekazu, pisemnie, poprzez jego działania publiczne lub i w inny sposób,

opinie, które, oceniając obiektywnie, mogą niekorzystnie wpłynąć na jego bezstronność;

- e) jego niezawisłość lub bezstronność mogą być zasadnie poddane w wątpliwość z jakiegokolwiek innej przyczyny.

3. Jeżeli sędzia wyłącza się ze sprawy z jednego z wymienionych wyżej powodów, zgłasza to Przewodniczącemu Izby, który zwalnia tego sędziego od udziału w sprawie.

4. W przypadku jakiegokolwiek wątpliwości po stronie zainteresowanego sędziego lub Przewodniczącego co do istnienia jednej z przyczyn określonych w ust. 2 niniejszego Artykułu, kwestię tę rozstrzyga Izba. Po wysłuchaniu stanowiska zainteresowanego sędziego, Izba naradza się i głosuje bez jego udziału. Na potrzeby narady i głosowania w Izbie w tym przedmiocie jego miejsce w Izbie zajmuje pierwszy sędzia zastępca. To samo stosuje się, jeżeli sędzia zasiada z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony. W takim przypadku przyjmuje się, że zainteresowana Układająca się Strona wyznaczyła pierwszego sędziego zastępcę do udziału w sprawie w jego miejsce, zgodnie z Artykułem 29 ust. 1.

5. Poprzedzające przepisy stosuje się również do zasiadania przez sędziego jednoosobowo lub do udziału sędziego w Komitecie, z tym że zgłoszenie wymagane zgodnie z ustępami 1 i 3 niniejszego Artykułu jest dokonywane Przewodniczącemu Sekcji.

Artykuł 29 (Sędziowie ad hoc)

1.
 - a) Jeżeli sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony jest niezdolny do zasiadania w Izbie, wyłącza się lub zostaje zwolniony albo jeżeli brak jest takiego sędziego, o ile dana Układająca się Strona nie zdecydowała się wyznaczyć sędziego ad hoc zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. b) niniejszego Artykułu, Przewodniczący Izby zwraca się do tej Strony o wskazanie, w ciągu trzydziestu dni nazwiska osoby, którą zamierza wyznaczyć spośród innych sędziów z wyboru.
 - b) Jeżeli Układająca się Strona zdecydowała się wyznaczyć sędziego ad hoc, Przewodniczący Izby dokonuje wyboru sędziego z uprzednio złożonej przez Układającą się Stronę listy, zawierającej nazwiska od trzech do pięciu osób, które Układająca się Strona uznaje za kwalifikujące się do pełnienia urzędu sędziego ad hoc przez odnawialny okres dwóch lat oraz za spełniające warunki określone w ustępie 1 lit. d) niniejszego Artykułu. Lista uwzględnia przedstawicieli obu płci, a jej uzupełnienie stanowią dane biograficzne osób, których nazwiska wymienione są na liście. Osoby, których nazwiska wymienione są na liście, nie mogą reprezentować żadnej strony lub strony trzeciej w jakimkolwiek charakterze w postępowaniu przed Trybunałem.

Dla celów stosowania Artykułu 26 ust. 4 Konwencji i zdania pierwszego powyżej, nazwiska innych sędziów z wyboru są, z mocy samego prawa, uważane za uwzględnione na liście.

- c) Procedurę określoną w ustępie 1 lit. a) oraz lit. b) niniejszego Artykułu stosuje się, jeżeli wyznaczona w powyższy sposób osoba jest niezdolna do udziału w sprawie lub wyłącza się.
- d) Sędzia ad hoc posiada kwalifikacje wymagane przez Artykuł 21 ust. 1 Konwencji, nie może być niezdolny do udziału w sprawie z jakiegokolwiek z przyczyn określonych w Artykule 28 niniejszego Regulaminu oraz musi być w stanie sprostać wymaganiom dyspozycyjności i obecności przewidzianym w ustępie 5 niniejszego Artykułu. Przez okres pełnienia urzędu, sędzia ad hoc nie może reprezentować żadnej strony lub

strony trzeciej w jakimkolwiek charakterze w postępowaniu przed Trybunałem.

2. Uważa się, że zainteresowana Układająca się Strona zrzekła się swojego prawa do wyznaczenia:

- a) jeżeli nie udzieliła odpowiedzi w ciągu trzydziestodniowego okresu określonego w ustępie 1 lit. a) lub do końca przedłużenia tego terminu, udzielonego przez Przewodniczącego Izby;
- b) jeżeli zdecydowała się wyznaczyć sędziego ad hoc, lecz do dnia zawiadomienia o skardze Rządu, przeciwko któremu skarga jest skierowana, na podstawie Artykułu 54 ust. 2, Strona nie dostarczyła Szefowi Kancelarii listy określonej w ustępie 1 lit. b) niniejszego Artykułu bądź Izba ustaliła, że mniej niż trzy osoby wskazane na liście spełniają warunki określone w ustępie 1 lit. d) niniejszego Artykułu.

3. Przewodniczący Izby może postanowić o niewystępowaniu do zainteresowanej Układającej się Strony o dokonanie wyznaczenia zgodnie z ustępem 1 lit. a) niniejszego Artykułu do czasu dokonania zawiadomienia o skardze na podstawie Artykułu 54 ust. 2 niniejszego Regulaminu. W takim przypadku, do czasu dokonania wyznaczenia, przyjmuje się, że zainteresowana Układająca się Strona wyznaczyła pierwszego sędziego zastępcę do udziału w sprawie w miejsce sędziego z wyboru.

4. Sędzia ad hoc składa przysięgę lub uroczyste oświadczenie przewidziane w Artykule 3 na początku pierwszego po jego wyznaczeniu posiedzenia dla rozpatrzenia sprawy. Czynność ta podlega zaprotokolowaniu.

5. Sędziowie ad hoc muszą pozostawać do dyspozycji Trybunału oraz, z zastrzeżeniem Artykułu 26 ust. 2, uczestniczyć w posiedzeniach Izby.

Artykuł 30 (Wspólny interes)

1. Jeżeli wspólny interes mają dwie lub więcej Układających się Stron skarżących lub tych, przeciwko którym skarga jest skierowana, Przewodniczący Izby może zwrócić się do nich o porozumienie się w sprawie wyznaczenia jednego sędziego wybranego z ramienia jednej z zainteresowanych Układających się Stron jako sędziego wspólnego interesu, który będzie powołany do udziału w sprawie z urzędu. Jeżeli Strony nie mogą dojść do porozumienia, Przewodniczący wybiera sędziego wspólnego interesu w drodze losowania spośród sędziów zaproponowanych przez Strony.

2. Przewodniczący Izby może postanowić o niewystępowaniu do zainteresowanych Układających się stron o dokonanie wyznaczenia zgodnie z ustępem 1 niniejszego Artykułu do czasu dokonania zawiadomienia o skardze na podstawie Artykułu 54 ust. 2 niniejszego Regulaminu.

3. W razie sporu co do istnienia wspólnego interesu lub co do każdej związanej z tym kwestii, rozstrzyga Izba, w razie potrzeby po otrzymaniu pisemnych oświadczeń od zainteresowanych Układających się Stron.

TYTUŁ II PROCEDURA Rozdział 1 Zasady ogólne

Artykuł 31 (Możliwość wyłączenia stosowania postanowień Regulaminu w danej sprawie)

Postanowienia niniejszego tytułu nie stanowią przeszkody dla wyłączenia ich stosowania przez Trybunał przy rozpatrywaniu określonej sprawy po konsultacji ze stronami, tam gdzie to właściwe.

Artykuł 32 (Zarządzenia praktyczne)

Przewodniczący Trybunału może wydawać zarządzenia praktyczne, zwłaszcza w związku z takimi kwestiami jak stawiennictwo na rozprawach, składanie pism procesowych i innych dokumentów.

Artykuł 33 (Jawność dokumentów)

1. Wszystkie dokumenty złożone w Kancelarii przez strony lub przez stronę trzecią w związku ze skargą, za wyjątkiem dokumentów złożonych w ramach negocjacji ugodowych przewidzianych w Artykule 62, są publicznie dostępne zgodnie z regulami ustalonymi przez Szefa Kancelarii, chyba że Przewodniczący Izby, z przyczyn wskazanych w ustępie 2 niniejszego Artykułu, postanowi inaczej z urzędu albo na wniosek strony lub jakiegokolwiek innej osoby zainteresowanej.

2. Publiczny dostęp do dokumentu lub jego części może zostać ograniczony ze względu na moralność, porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub ochrona życia prywatnego stron lub innej osoby zainteresowanej, lub - w zakresie uznanym przez Przewodniczącego Izby za bezwzględnie konieczny - w szczególnych okolicznościach, gdy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

3. Wniosek o zachowanie poufności złożony na podstawie ustępu 1 niniejszego Artykułu musi zawierać uzasadnienie i określać, czy niedostępna publicznie ma być całość lub część dokumentów.

4. Decyzje i wyroki ogłoszone przez Izbę są publicznie dostępne. Decyzje i wyroki ogłoszone przez Komitet, w tym decyzje objęte zastrzeżeniem do Artykułu 53 ust. 5, są publicznie dostępne. Trybunał podaje okresowo do publicznej wiadomości ogólną informację o decyzjach wydanych przez składy jednego sędziego zgodnie z Artykułem 52A ust. 1 oraz przez Komitety na podstawie Artykułu 53 ust. 5.

Artykuł 34 (Użycie języków)

1. Językami urzędowymi Trybunału są języki angielski i francuski.

2. W związku ze skargami wnoszonymi na podstawie Artykułu 34 Konwencji oraz tak długo jak żadna z Umawiających się Stron nie została zawiadomiona o takiej skardze zgodnie z niniejszym Regulaminem, wszelka korespondencja ze skarżącymi lub ich przedstawicielami oraz ustne i pisemne oświadczenia skarżących lub ich przedstawicieli, które nie są sporządzone w jednym z urzędowych języków Trybunału, są sporządzane w jednym z języków urzędowych Umawiających się Stron. W przypadku poinformowania lub zawiadomienia Układającej się Strony o skardze zgodnie z niniejszym Regulaminem, skargę oraz wszelkie towarzyszące jej dokumenty, przekazuje się temu Państwu w języku, w jakim zostały złożone przez skarżącego w Kancelarii.

3.

- a) Wszelka korespondencja ze skarżącymi lub ich przedstawicielami oraz ustne i pisemne oświadczenia skarżących lub ich przedstawicieli, dotyczące rozprawy albo dokonywane po zawiadomieniu Układającej się Strony o skardze, są sporządzane w jednym z języków urzędowych Trybunału, chyba że Przewodniczący Izby zezwoli na dalsze używanie języka urzędowego Układającej się Strony.

- b) W razie udzielenia takiego zezwolenia, Szef Kancelarii podejmuje niezbędne czynności w celu zapewnienia tłumaczenia i przekładu, odpowiednio, ustnych i pisemnych oświadczeń skarżącego, w całości lub w części, na język angielski lub francuski, jeżeli Przewodniczący Izby uzna, że leży to w interesie właściwego przebiegu postępowania.
- c) Wyjątkowo, Przewodniczący Izby może udzielić zezwolenia pod warunkiem, że skarżący poniesie wszystkie lub część kosztów podejmowania takich czynności.
- d) O ile Przewodniczący Izby inaczej nie postanowi, jakakolwiek decyzja podjęta na podstawie poprzedzających przepisów niniejszego ustępu wiąże także w wszelkich późniejszych postępowaniach w sprawie, w tym z wniosków o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby oraz z wniosków o interpretację lub rewizję wyroku na podstawie, odpowiednio, Artykułów 73, 79 i 80.

4.

- a) Wszelka korespondencja z Układającą się Stroną będącą stroną w sprawie oraz ustne i pisemne oświadczenia Układającej się Strony będącej stroną w sprawie są sporządzane w jednym z języków urzędowych Trybunału. Przewodniczący Izby może zezwolić zainteresowanej Układającej się Stronie na używanie jednego z jej języków urzędowych w jej ustnych i pisemnych oświadczeniach.
- b) W przypadku udzielenia takiego zezwolenia, do wnioskującej Strony należy:
- złożenie przekładu jej pisemnych oświadczeń na jeden z języków urzędowych Trybunału w terminie określonym przez Przewodniczącego Izby. Jeżeli Strona ta nie złoży przekładu w tym terminie, Szef Kancelarii może podjąć niezbędne czynności w celu zapewnienia takiego przekładu, przy czym kosztami obciążona zostanie Strona wnioskująca,
 - ponoszenie kosztów tłumaczenia jej ustnych oświadczeń na język angielski lub francuski. Szef Kancelarii odpowiada za podjęcie czynności niezbędnych dla zapewnienia takiego tłumaczenia;
- c) Przewodniczący Izby może zarządzić przedstawienie przez Układającą się Stronę, będącą stroną w sprawie, w określonym terminie, przekładu na lub streszczenia w języku angielskim lub francuskim wszystkich lub niektórych załączników do jej pisemnych oświadczeń lub jakichkolwiek innych istotnych dokumentów albo ich fragmentów.
- d) Poprzedzające litery niniejszego ustępu stosuje się odpowiednio do interwencji strony trzeciej na podstawie Artykułu 44 niniejszego Regulaminu oraz do używania języka nieurzędowego przez stronę trzecią.

5. Przewodniczący Izby może zwrócić się do Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, o zapewnienie przekładu jej pisemnych oświadczeń w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych tej Strony w celu ułatwienia zrozumienia tych oświadczeń przez skarżącego.

6. Świadek, biegły lub inna osoba, która staje przed Trybunałem, może używać swojego własnego języka, jeżeli nie ma wystarczającej znajomości jednego z dwóch języków urzędowych. W takim przypadku Szef Kancelarii podejmuje niezbędne czynności w celu zapewnienia tłumaczenia lub przekładu.

Artykuł 35

(Reprezentacja Układających się Stron)

Układające się Strony reprezentowane są przez Pełnomocników, którzy mogą korzystać z pomocy adwokatów lub doradców.

Artykuł 36

(Reprezentacja skarżących)

1. Osoby, organizacje pozarządowe lub grupy jednostek mogą, wszczynając postępowanie, wносить skargi na podstawie Artykułu 34 Konwencji osobiście lub za pośrednictwem przedstawiciela.

2. Po zawiadomieniu o skardze, na podstawie Artykułu 54 ust. 2 lit. b), Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, skarżący powinien być reprezentowany zgodnie z ustępem 4 niniejszego Artykułu, o ile Przewodniczący Izby nie postanowi inaczej.

3. Skarżący musi być reprezentowany w ten sposób na każdej rozprawie zarządzanej przez Izbę, chyba że Przewodniczący Izby, w drodze wyjątku, zezwoli skarżącemu na przedstawienie swojej sprawy osobiście, z zastrzeżeniem, w razie potrzeby, obecności adwokata lub innego zaaprobowanego przedstawiciela.

4.

a) Przedstawicielem działającym w imieniu skarżącego zgodnie z ustępami 2 i 3 niniejszego Artykułu jest adwokat uprawniony do wykonywania zawodu w którejkolwiek z Układających się Stron oraz zamieszkały na terytorium jednej z nich, albo inna osoba zaaprobowana przez Przewodniczącego Izby.

b) W wyjątkowych okolicznościach, w każdym stadium postępowania, Przewodniczący Izby, może, jeżeli uważa to za uzasadnione okolicznościami albo zachowaniem adwokata lub innej osoby zaaprobowanej zgodnie z poprzedzającym punktem, zarządzić, że adwokat ten lub osoba ta nie może dalej reprezentować lub pomagać skarżącemu oraz że skarżący powinien poszukać innego przedstawiciela.

5.

a) Adwokat lub inny zaaprobowany przedstawiciel, albo sam skarżący, który wystąpił o zezwolenie na przedstawienie swojej sprawy osobiście, muszą posiadać odpowiednią zdolność rozumienia jednego z języków urzędowych Trybunału, nawet w przypadku udzielenia zezwolenia zgodnie z poniższym punktem.

b) Jeżeli osoba taka nie posiada wystarczającej biegłości w wypowiedaniu się w jednym z języków urzędowych Trybunału, Przewodniczący Izby może zezwolić na używanie jednego z języków urzędowych Układających się Stron na podstawie Artykułu 34 ust. 3.

Artykuł 37

(Korespondencja, zawiadomienia i wezwania)

1. Przyjmuje się, że korespondencja lub zawiadomienia kierowane do Pełnomocników lub adwokatów stron adresowane są do stron.

2. Jeżeli, dla potrzeb korespondencji, zawiadomienia lub wezwania kierowanych do innych osób niż Pełnomocnicy lub adwokaci stron, Trybunał uzna za niezbędną pomoc Rządu Państwa, na którego terytorium taka korespondencja, zawiadomienie lub wezwanie ma wywołać skutek, Przewodniczący Trybunału zwraca się bezpośrednio do tego Rządu w celu uzyskania niezbędnych ułatwień.

Artykuł 38 (Pisma procesowe)

1. Nie można składać pisemnych uwag lub innych dokumentów po upływie terminu wyznaczonego zgodnie z niniejszym Regulaminem przez Przewodniczącego Izby lub, w zależności od przypadku, Sędziego Sprawozdawcę. Pisemne uwagi lub inne dokumenty złożone po tym terminie lub wbrew zarządzeniu praktycznemu wydanemu na podstawie Artykułu 32 nie są włączane do akt sprawy, o ile Przewodniczący Izby nie postanowi inaczej.

2. Na potrzeby stosowania terminu określonego w ustępie 1 niniejszego Artykułu, uwzględnia się poświadczoną datę wysłania dokumentu lub, w razie braku takiej daty, rzeczywistą datę jego wpływu do Kancelarii.

Artykuł 38a (Rozpatrywanie kwestii proceduralnych)

Kwestie proceduralne wymagające decyzji Izby rozpoznawane są równocześnie z rozpatrywaniem sprawy, o ile Przewodniczący Izby nie postanowi inaczej.

Artykuł 39 (Środki tymczasowe)

1. Izba lub, tam gdzie to właściwe, jej Przewodniczący może, na wniosek strony lub innej osoby zainteresowanej, albo z urzędu, zalecić stronom środek tymczasowy, jaki należy według niej/niego zastosować w interesie stron lub właściwego przebiegu postępowania przed Izbą.

2. Środki te notyfikuje się Komitetowi Ministrów.

3. Izba może żądać od stron informacji o jakiegokolwiek kwestii związanej z zastosowaniem środka tymczasowego, który zaleciła.

Artykuł 40 (Pilne zawiadomienie o skardze)

W wypadkach niecierpiących zwłoki, Szef Kancelarii może, z upoważnienia Przewodniczącego Izby, bez uszczerbku dla możliwości podjęcia innych kroków procesowych, za pomocą wszelkich dostępnych mu środków powiadomić zainteresowaną skargą Układającą się Stronę o wniesieniu skargi i, skrótno, o jej przedmiocie.

Artykuł 41 (Kolejność rozpoznawania spraw)

Decydując o kolejności, w jakiej sprawy mają być rozpoznane, Trybunał bierze pod uwagę znaczenie oraz pilność podniesionych kwestii, według kryteriów przez siebie ustalonych. Jednakże, Izba lub jej Przewodniczący może odstąpić od tych kryteriów, ażeby przyznać pierwszeństwo określonej skardze.

Artykuł 42 (dawny Artykuł 43) (Połączenie oraz równoczesne rozpatrywanie skarg)

1. Izba może, na wniosek stron albo z urzędu, zarządzić połączenie dwóch lub więcej skarg.

2. Przewodniczący Izby może, po konsultacji ze stronami, zarządzić równoczesne prowadzenie postępowań ze skarg przydzielonych tej samej Izbie, bez uszczerbku dla możliwości podjęcia przez Izbę decyzji o połączeniu skarg.

Artykuł 43 (dawny Artykuł 44) (Skreślenie i ponowne wpisanie na listę)

1. Trybunał może w każdym stadium postępowania zdecydować o skreśleniu skargi z listy spraw zgodnie z Artykułem 37 Konwencji.

2. W razie powiadomienia Szefa Kancelarii przez skarżącą Układającą się Stronę o braku jej zamiaru prowadzenia dalej sprawy, Izba może skreślić skargę z listy Trybunału na podstawie Artykułu 37 Konwencji, jeżeli druga Układająca się Strona lub Strony zainteresowane w sprawie wyrażają zgodę na takie umorzenie postępowania.

3. Jeżeli zdołano doprowadzić do polubownego załatwienia sprawy, skarga jest skreślana z listy spraw Trybunału w formie decyzji. Zgodnie z Artykułem 39 ust. 4 Konwencji, decyzję taką przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad wykonaniem warunków polubownego załatwienia sprawy określonych w decyzji. W innych przypadkach przewidzianych w Artykule 37 Konwencji, decyzję o skreśleniu skargi, która została uznana za dopuszczalną wydaje się w formie wyroku. Przewodniczący Izby przesyła ten wyrok po tym, kiedy stał się on ostateczny, Komitetowi Ministrów w celu umożliwienia mu czuwania, zgodnie z Artykułem 46 ust. 2 Konwencji, nad wykonaniem jakichkolwiek zobowiązań, które mogły zostać nałożone w związku z umorzeniem lub rozstrzygnięciem sporu.

4. W razie skreślenia skargi, kwestia kosztów należy do swobodnego uznania Trybunału. Jeżeli przysądzenie kosztów następuje w decyzji o skreśleniu skargi, która nie została uznana za dopuszczalną, Przewodniczący Izby przesyła decyzję Komitetowi Ministrów.

5. Trybunał może ponownie wpisać skargę na listę, jeżeli uzna to za usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami.

Artykuł 44 (Interwencja strony trzeciej)

1.

a) Jednocześnie z zawiadomieniem na podstawie Artykułu 53 ust. 2 lub Artykułu 54 ust. 2 lit. b) Konwencji Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, o skardze złożonej na podstawie Artykułu 34 Konwencji, Szef Kancelarii przekazuje kopię skargi Układającej się Stronie, której obywatelem jest skarżący w sprawie. Szef Kancelarii powiadamia również taką Układającą się Stronę o decyzji o przeprowadzeniu w sprawie ustnej rozprawy.

b) Jeżeli Układająca się Strona zamierza skorzystać z przysługującego jej na podstawie Artykułu 36 ust. 1 Konwencji prawa do przedstawiania pisemnych uwag lub do uczestniczenia w rozprawie, informuje o tym na piśmie Szefa Kancelarii nie później niż w terminie dwunastu tygodni od przekazania lub zawiadomienia, o którym mowa w poprzedzającym punkcie. Z wyjątkowych przyczyn Przewodniczący Izby może wyznaczyć dodatkowy termin.

2. Jeżeli Komisarz Praw Człowieka zamierza skorzystać z przysługującego mu na podstawie Artykułu 36 ust. 3 Konwencji prawa do przedstawiania pisemnych uwag lub do uczestniczenia w rozprawie, informuje o tym na piśmie Szefa Kancelarii nie później niż w terminie dwunastu tygodni od przekazania skargi Układającej się Stronie, przeciwko której skarga jest skierowana, lub zawiadomienia jej o decyzji o przeprowadzeniu w sprawie ustnej rozprawy. Z wyjątkowych przyczyn Przewodniczący Izby może wyznaczyć dodatkowy termin. Jeżeli Komisarz Praw Człowieka nie ma możliwości wzięcia udziału w postępowaniu przed Trybunałem osobiście, wskazuje nazwisko osoby lub osób ze swego Biura, które wyznaczył do

reprezentowania go. Komisarz może korzystać z pomocy adwokata.

3.

a) Po zawiadomieniu o skardze, zgodnie z Artykułem 51 ust. 1 lub Artykułem 54 ust. 2 lit. b), Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, Przewodniczący Izby może, w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z Artykułem 36 ust. 2 Konwencji, zaprosić każdą Układającą się Stronę niebędącą stroną postępowania lub każdą osobę zainteresowaną niebędącą skarżącym do lub zezwolić na przedstawianie pisemnych uwag lub, w wyjątkowych przypadkach, uczestniczenie w rozprawie.

b) Wnioski o udzielenie zezwolenia w tym celu należy uzasadnić i złożyć na piśmie w jednym z języków urzędowych zgodnie z Artykułem 34 ust. 4 nie później niż w terminie dwunastu tygodni od zawiadomienia o skardze Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana. Z wyjątkowych przyczyn Przewodniczący Izby może wyznaczyć dodatkowy termin.

4.

a) W sprawach, które ma rozpatrywać Wielka Izba, terminy przewidziane w poprzedzających ustępach biegną od powiadomienia stron o decyzji Izby o zrzeczeniu się właściwości na rzecz Wielkiej Izby, podjętej na podstawie Artykułu 72 ust. 1 lub decyzji zespołu pięciu sędziów Wielkiej Izby o przyjęciu wniosku strony o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby, podjętej na podstawie Artykułu 73 ust. 2.

b) Terminy ustanowione w niniejszym Artykule mogą być wyjątkowo przedłużane przez Przewodniczącego Izby, po przedstawieniu dostatecznego powodu.

5. Zaproszenie lub udzielenie zezwolenia określone w ustępie 3 lit. a) niniejszego Artykułu podlega warunkom, w tym terminom, wyznaczonym przez Przewodniczącego Izby. W razie nieprzestrzegania tych warunków, Przewodniczący może zdecydować o niewłączeniu uwag do akt sprawy lub o ograniczeniu uczestnictwa w rozprawie do rozmiarów, jakie uzna za stosowne.

6. Pisemne uwagi składane na podstawie niniejszego Artykułu należy sporządzać w jednym z języków urzędowych zgodnie z Artykułem 34 ust. 4. Szef Kancelarii przesyła je stronom w sprawie, które uprawnione są, z zastrzeżeniem warunków, w tym terminów, wyznaczonych przez Przewodniczącego Izby, do złożenia pisemnych uwag w odpowiedzi lub, tam gdzie to właściwe, do udzielenia odpowiedzi na rozprawie.

Artykuł 44A

(Obowiązek współpracy z Trybunałem)

Strony są obowiązane w pełni współpracować w toku postępowania, a w szczególności podejmować takie działania leżące w ich mocy, które Trybunał uważa za niezbędne dla należytego wymiaru sprawiedliwości. Obowiązek ten znajduje zastosowanie również do Układającej się Strony niebędącej stroną postępowania, jeżeli taka współpraca jest niezbędna.

Artykuł 44B

(Niezastosowanie się do zarządzenia Trybunału)

W przypadku niezastosowania się strony do zarządzenia Trybunału dotyczącego toku postępowania, Przewodniczący Izby może podjąć wszelkie kroki, które uzna za stosowne.

Artykuł 44C

(Brak efektywnego uczestnictwa)

1. W przypadku niepowołania przez stronę dowodów lub niedostarczenia informacji żądanych przez Trybunał albo w razie nieujawnienia przez nią istotnych informacji z własnej inicjatywy lub braku efektywnego uczestnictwa w postępowaniu, przejawiającego się w inny sposób, Trybunał może wyciągnąć z tego takie wnioski, jakie uzna za stosowne.

2. Brak lub odmowa efektywnego uczestnictwa w postępowaniu przez Układającą się Stronę, przeciwko której skarga jest skierowana, nie stanowią same w sobie podstawy do umorzenia rozpatrywania skargi przez Izbę.

Artykuł 44D

(Niestosowne oświadczenia strony)

Jeżeli przedstawiciel strony składa obraźliwe, niepoważne, dokuczliwe, wprowadzające w błąd lub rozwlekłe oświadczenia, Przewodniczący Izby może wykluczyć tego przedstawiciela z postępowania, odmówić wzięcia pod uwagę wszystkich lub części oświadczeń lub wydać jakiegokolwiek inne zarządzenie, jakie uzna za stosowne, bez uszczerbku dla Artykułu 35 ust. 3 Konwencji.

Artykuł 44E

(Niepodtrzymywanie skargi)

Zgodnie z Artykułem 37 ust. 1 lit. a) Konwencji, jeżeli skarżąca Układająca się Strona lub skarżący indywidualnie nie podtrzymuje skargi, Izba może skreślić skargę z listy Trybunału zgodnie z Artykułem 43 niniejszego Regulaminu.

Rozdział II

Wszczęcie postępowania

Artykuł 45

Podpisy

1. Skarga wnoszona na podstawie Artykułów 33 lub 34 Konwencji składana jest na piśmie i podpisana przez skarżącego lub jego przedstawiciela.

2. Skargę wnoszoną przez organizację pozarządową lub grupę jednostek, podpisują osoby właściwe do reprezentowania tej organizacji lub grupy. Właściwa Izba lub Komitet rozstrzyga każdą kwestię dotyczącą tego, czy osoby, które podpisały skargę, są do tego właściwe.

3. Jeżeli skarżący są reprezentowani zgodnie z Artykułem 36, ich przedstawiciel lub przedstawiciele przedkładają pełnomocnictwo lub pisemne upoważnienie do działania.

Artykuł 46

(Treść skargi międzypaństwowej)

Układająca się Strona lub Strony zamierzające wnieść sprawę do Trybunału na podstawie Artykułu 33 Konwencji składają w Kancelarii skargę zawierającą:

- a) nazwę Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest wnoszona;
- b) przedstawienie stanu faktycznego;
- c) przedstawienie zarzuczonego naruszenia (naruszeń) Konwencji oraz istotnych argumentów;
- d) oświadczenie o spełnieniu wymogów dopuszczalności (wyczerpanie krajowych środków odwoławczych oraz zachowanie sześciomiesięcznego terminu) ustanowionych w Artykule 35 ust. 1 Konwencji;
- e) przedmiot skargi i ogólne wskazanie roszczeń o słuszne

zadośćuczynienie na podstawie Artykułu 41 Konwencji na rzecz strony lub stron, które uważają się za pokrzywdzone; i

- f) nazwisko i adres osoby (osób) ustanowionej jako Pełnomocnik;

oraz w załączeniu:

- g) kopie wszystkich istotnych dokumentów, a zwłaszcza decyzji sądowych i innych, związanych z przedmiotem skargi.

Artykuł 47 (Treść skargi indywidualnej)

1. Skargę na podstawie Artykułu 34 Konwencji wnosi się na formularzu skargowym udostępnionym przez Kancelarię, o ile Przewodniczący właściwej Sekcji nie postanowi inaczej. Zawiera ona:

- a) nazwisko, datę urodzenia, obywatelstwo, płeć, zawód i adres skarżącego;
b) nazwisko, zawód i adres przedstawiciela, jeżeli taki występuje;
c) nazwę Układającej się Strony lub Stron, przeciwko którym skarga jest wnoszona;
d) zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego;
e) zwięzłe przedstawienie zarzuczonego naruszenia (naruszeń) Konwencji oraz istotnych argumentów;
f) zwięzłe oświadczenie o spełnieniu przez skarżącego wymogów dopuszczalności (wyczerpanie krajowych środków odwoławczych oraz zachowanie sześciomiesięcznego terminu) ustanowionych w Artykule 35 ust. 1 Konwencji; i

- g) przedmiot skargi;

oraz załącza się do niej:

- h) kopie wszystkich istotnych dokumentów, a zwłaszcza decyzji sądowych i innych, związanych z przedmiotem skargi.

2. Ponadto skarżący:

- a) przedstawiają dane, w szczególności dokumenty i decyzje, o których mowa w ustępie 1 lit. h) niniejszego Artykułu, pozwalające wykazać, że zadośćuczyniono wymogom dopuszczalności (wyczerpanie krajowych środków odwoławczych oraz zachowanie sześciomiesięcznego terminu) ustanowionym w Artykule 35 ust. 1 Konwencji; oraz
b) wskazują, czy poddali swoje zarzuty jakiegokolwiek innej procedurze międzynarodowego dochodzenia lub rozstrzygnięcia.

3. Skarżący, którzy nie życzą sobie, by ich tożsamość została publicznie ujawniona, wskazują na to i przedstawiają przyczyny uzasadniające takie odstępstwo od normalnej zasady publicznego dostępu do informacji w postępowaniu przed Trybunałem. Przewodniczący Izby może zezwolić na anonimowość lub przyznać ją z urzędu.

4. Niezastosowanie się do wymogów wskazanych w ustępach 1 i 2 niniejszego Artykułu może powodować, że skarga nie będzie rozpatrywana przez Trybunał.

5. Za datę wniesienia skargi, dla celów stosowania Artykułu 35 ust. 1 Konwencji, uznaje się, co do zasady, datę pierwszej korespondencji od skarżącego, wskazującej, choćby skrótowo, temat skargi, o ile należycie wypełniony formularz skargowy został złożony w terminie wyznaczonym przez Trybunał. Jednakże Trybunał może z ważnej przyczyny zdecydować, że za datę wniesienia skargi uważana będzie inna data.

6. Skarżący powiadamiają Trybunał o każdej zmianie adresu i wszystkich okoliczności istotnych dla skargi.

Rozdział III Sędziowie Sprawozdawcy

Artykuł 48 (Skargi międzypaństwowe)

1. W razie wniesienia skargi na podstawie Artykułu 33 Konwencji, Izba utworzona do rozpatrzenia sprawy wyznacza jednego lub więcej ze swoich sędziów na Sędziego Sprawozdawcę lub Sędziów Sprawozdawców, którzy przedstawiają sprawozdanie na temat dopuszczalności sprawy po otrzymaniu pisemnych uwag zainteresowanych Układających się Stron.

2. Sędzia Sprawozdawca lub Sędziowie Sprawozdawcy przedstawiają takie sprawozdania, projekty oraz inne dokumenty, jakie mogą być pomocne Izbie i jej Przewodniczącemu w wykonywaniu ich funkcji.

Artykuł 49 (Skargi indywidualne)

1. Jeżeli materiał przedstawiony przez skarżącego jest sam w sobie wystarczający do stwierdzenia, że skarga jest niedopuszczalna lub powinna być wykreślona z listy, skargę rozpatruje skład jednego sędziego, chyba że przemawia przeciwko temu szczególny powód.

2. W razie wniesienia na podstawie Artykułu 34 Konwencji skargi, której rozpoznanie przez Izbę lub przez Komitet wykonujący funkcje przyznane mu na podstawie Artykułu 53 ust. 2 wydaje się uzasadnione, Przewodniczący Sekcji, do której skarga została przydzielona, wyznacza jednego sędziego na Sędziego Sprawozdawcę, który bada skargę.

3. W toku badania skarg Sędziowie Sprawozdawcy:

- a) mogą zwracać się do stron o przedstawienie, w określonym terminie, jakichkolwiek danych faktycznych, dokumentów lub innych materiałów, jakie uznają oni za istotne;
b) decydują, czy skarga ma być rozpatrzona przez skład jednego sędziego, przez Komitet, czy przez Izbę, chyba że Przewodniczący Sekcji zarządził rozpoznanie sprawy przez Izbę lub Komitet;
c) przedstawiają takie sprawozdania, projekty oraz inne dokumenty, jakie mogą być pomocne Izbie lub Komitetowi lub ich Przewodniczącemu w wykonywaniu ich funkcji.

Artykuł 50 (Postępowanie przed Wielką Izbą)

W razie przedstawienia sprawy Wielkiej Izbie na podstawie Artykułu 30 albo Artykułu 43 Konwencji, Przewodniczący Wielkiej Izby wyznacza na Sędziego Sprawozdawcę (Sędziów Sprawozdawców) jednego albo, w przypadku skargi międzypaństwowej, jednego lub więcej z jej członków.

Rozdział IV Postępowanie w sprawie dopuszczalności Skargi międzypaństwowe

Artykuł 51 (Przydzielanie skarg i dalsza procedura)

1. W razie wniesienia skargi na podstawie Artykułu 33 Konwencji, Przewodniczący Trybunału niezwłocznie zawiadamia o skardze Układającą się Stronę, przeciwko której skarga jest skierowana, oraz przydziela skargę jednej z Sekcji.

2. Zgodnie z Artykułem 26 ust. 1 lit. a), sędziowie wybrani z ramienia Układających się Stron - Strony skarżącej i Strony,

przeciwko której skarga jest skierowana - zasiadają z urzędu jako członkowie Izby utworzonej do rozpatrzenia sprawy. Artykuł 30 stosuje się, jeżeli skarga została wniesiona przez kilka Układających się Stron albo jeżeli skargi o tym samym przedmiocie, wniesione przez kilka Układających się Stron rozpatrywane są łącznie na podstawie Artykułu 42.

3. Po przydzieleniu sprawy do Sekcji, Przewodniczący Sekcji tworzy Izbę zgodnie z Artykułem 26 ust. 1 oraz zwraca się do Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, o przedstawienie na piśmie jej uwag dotyczących dopuszczalności skargi. Otrzymane w ten sposób uwagi Szef Kancelarii podaje do wiadomości skarżącej Układającej się Strony, która może przedstawić pisemne uwagi w odpowiedzi.

4. Przed ogłoszeniem decyzji w sprawie dopuszczalności skargi, Izba lub jej Przewodniczący może zdecydować o zwróceniu się do Stron o przedstawienie dalszych uwag na piśmie.

5. Rozprawę w przedmiocie dopuszczalności skargi przeprowadza się, jeżeli jedna lub więcej zainteresowanych Układających się Stron o to wniosła, albo jeżeli Izba zdecyduje tak z urzędu.

6. Przewodniczący Izby konsultuje się ze Stronami przed wyznaczeniem pisemnej i, tam gdzie to właściwe, ustnej procedury.

Skargi indywidualne

Artykuł 52

(Przydzielanie skarg do Sekcji)

1. Skargę wniesioną na podstawie Artykułu 34 Konwencji przydziela do Sekcji Przewodniczący Trybunału, dążąc przy tym do zapewnienia sprawiedliwego rozdziału spraw pomiędzy Sekcjami.

2. Izbę siedmiu sędziów przewidzianą w Artykule 26 ust. 1 Konwencji tworzy Przewodniczący właściwej Sekcji zgodnie z Artykułem 26 ust. 1.

3. Do czasu utworzenia Izby zgodnie z ustępem 2 niniejszego Artykułu, Przewodniczący Sekcji wykonuje wszelkie uprawnienia przyznane Przewodniczącemu Izby niniejszym Regulaminem.

Artykuł 52A

(Procedura przed sędzią zasiadającym jednoosobowo)

1. Zgodnie z Artykułem 27 Konwencji, sędzia zasiadający jednoosobowo może uznać za niedopuszczalną lub skreślić z listy spraw Trybunału skargę wniesioną na podstawie Artykułu 34, jeżeli taka decyzja może zostać podjęta bez dalszego rozpatrywania. Decyzja taka jest ostateczna. Skarżący jest informowany o decyzji listownie.

2. Zgodnie z Artykułem 26 ust. 3 Konwencji, sędzia zasiadający jednoosobowo nie może rozpatrywać skarg żadnej skargi przeciwko Układającej się Stronie, z ramienia której został wybrany.

3. Jeżeli sędzia zasiadający jednoosobowo nie podejmie decyzji przewidzianej w ustępie 1 niniejszego Artykułu, sędzia ten przekazuje skargę Komitetowi lub Izbie celem dalszego rozpatrzenia.

Artykuł 53

(Procedura przed Komitetem)

1. Zgodnie z Artykułem 28 ust. 1 lit. a) Konwencji, Komitet może jednogłośnie i na każdym etapie postępowania uznać skargę za niedopuszczalną lub skreślić ją z listy spraw Trybunału, jeżeli taka decyzja może zostać podjęta bez dalszego rozpatrywania.

2. Jeżeli Komitet dojdzie do przekonania, w świetle uwag stron otrzymanych zgodnie z Artykułem 54 ust. 2 lit. b), że

sprawa kwalifikuje się do rozpoznania zgodnie z procedurą przewidzianą w Artykule 28 ust. 1 lit. b) Konwencji, jednogłośnie przyjmuje wyrok zawierający jego decyzję w sprawie dopuszczalności oraz, stosownie do okoliczności, w sprawie słusznego zadośćuczynienia.

3. Jeżeli sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony nie jest członkiem Komitetu, Komitet może na każdym etapie postępowania przed nim, jednogłośnie, zaprosić tego sędziego na miejsce jednego ze swych członków, mając na względzie wszelkie istotne czynniki, w tym to, czy dana Strona sprzeciwiła się zastosowaniu procedury przewidzianej w Artykule 28 ust. 1 lit. b) Konwencji.

4. Decyzje i wyroki wydane na podstawie Artykułu 28 ust. 1 Konwencji są ostateczne.

5. Skarżący, jak również zainteresowane Układające się Strony, jeżeli zostały uprzednio zaangażowane w sprawę skargi zgodnie z niniejszym Regulaminem, są informowani o decyzji Komitetu na podstawie Artykułu 28 ust. 1 lit. a) Konwencji listownie, chyba że Komitet postanowi inaczej.

6. Jeżeli żadna decyzja ani wyrok nie zostały przyjęte przez Komitet, skargę przekazuje się Izbie utworzonej na podstawie Artykułu 52 ust. 2 do rozpatrzenia sprawy.

7. Postanowienia Artykułów 79 - 81 stosuje się odpowiednio do postępowania przed Komitetem.

Artykuł 54

(Procedura przed Izbą)

1. Izba może od razu uznać skargę za niedopuszczalną lub skreślić ją z listy spraw Trybunału.

2. W innym przypadku, Izba lub jej Przewodniczący może zdecydować o:

- a) zwróceniu się do stron o przedstawienie jakichkolwiek danych faktycznych, dokumentów lub innych materiałów, jakie Izba lub jej Przewodniczący uzna za istotne;
- b) zawiadomieniu o skardze Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, i o zwróceniu się do niej o przedstawienie pisemnych uwag dotyczących skargi oraz, po ich otrzymaniu, o zwróceniu się do skarżącego o przedstawienie uwag w odpowiedzi;
- c) zwróceniu się do stron o przedstawienie dalszych uwag na piśmie.

3. Przed podjęciem decyzji w sprawie dopuszczalności, Izba może zdecydować, na wniosek strony albo z urzędu, o przeprowadzeniu rozprawy, jeżeli uzna, że wymaga tego wypełnianie jej funkcji na podstawie Konwencji. W takim przypadku, o ile Izba wyjątkowo nie postanowi inaczej, strony mogą również ustosunkować się do kwestii związanych z przedmiotem skargi.

Artykuł 54A

(Łączne rozpatrywanie dopuszczalności i przedmiotu)

1. Zawiadamiając o skardze Układającą się Stronę, przeciwko której skarga jest skierowana, zgodnie z Artykułem 54 ust. 2 lit. b), Izba może również zdecydować o jednoczesnym rozpatrzeniu dopuszczalności i przedmiotu skargi, zgodnie z Artykułem 29 ust. 1 Konwencji. Strony wzywa się do zawarcia w ich uwagach ewentualnych wniosków dotyczących słusznego zadośćuczynienia oraz propozycji polubownego załatwienia sprawy. Wymogi określone w Artykułach 60 i 62 stosuje się odpowiednio. Jednakże, w razie potrzeby, Trybunał może na każdym etapie postępowania postanowić o wydaniu odrębnej decyzji dotyczącej dopuszczalności.

2. Jeżeli nie doszło do polubownego załatwienia sprawy lub innego rozstrzygnięcia sporu, a Izba jest przekonana, w świetle argumentacji stron, że sprawa jest dopuszczalna i gotowa do

rozstrzygnięcia co do przedmiotu, niezwłocznie wydaje wyrok, zawierający decyzję Izby w sprawie dopuszczalności, wyjąwszy w przypadku kiedy Izba postanawia wydać taką decyzję odrębnie

Skargi międzypaństwowe i indywidualne

Artykuł 55 (Zarzuty niedopuszczalności)

O tyle, o ile pozwalają na to jego charakter i okoliczności, zarzut niedopuszczalności musi zostać podniesiony przez Układającą się Stronę, przeciwko której skarga jest skierowana, w jej pisemnych lub ustnych uwagach dotyczących skargi, przedstawianych zgodnie z Artykułem 51 lub 54, w zależności od przypadku.

Artykuł 56 (Decyzja Izby)

1. Decyzja Izby określa, czy została podjęta jednogłośnie, czy większością głosów; uzasadnienie załącza się do decyzji lub sporządza się je później.

2. Szef Kancelarii podaje decyzję Izby do wiadomości skarżącego. Podaje się ją również do wiadomości zainteresowanej Układającej się Strony lub Stron oraz strony trzeciej, w tym Komisarza Praw Człowieka, jeżeli zostali oni uprzednio powiadomieni o skardze zgodnie z niniejszym Regulaminem. Jeżeli zdołano doprowadzić do polubownego załatwienia sprawy, decyzję o skreśleniu skargi z listy spraw przekazuje się Komitetowi Ministrów zgodnie z Artykułem 43 ust. 3.

Artykuł 57 (Język decyzji)

1. Wszystkie decyzje Izb sporządza się w języku angielskim albo francuskim, chyba że Trybunał postanowi o sporządzeniu decyzji w obu językach urzędowych.

2. Publikacja takich decyzji w zbiorze urzędowym Trybunału, zgodnie z Artykułem 78, następuje w obu językach urzędowych Trybunału.

Rozdział V Postępowanie po dopuszczeniu skargi

Artykuł 58 (Skargi międzypaństwowe)

1. Po podjęciu przez Izbę decyzji o dopuszczeniu skargi wniesionej na podstawie Artykułu 33 Konwencji, Przewodniczący Izby, po konsultacji z zainteresowanymi Układającymi się Stronami, wyznacza terminy na składanie pisemnych uwag dotyczących przedmiotu oraz przedstawienie dalszych dowodów. Przewodniczący może jednak, za zgodą zainteresowanych Układających się Stron, zarządzić pominięcie pisemnej procedury.

2. Rozprawę co do przedmiotu skargi przeprowadza się, jeżeli jedna lub więcej zainteresowanych Układających się Stron o to wniosą, albo jeżeli Izba zdecyduje tak z urzędu. Przewodniczący Izby wyznacza ustną procedurę.

Artykuł 59 (Skargi indywidualne)

1. Po uznaniu za dopuszczalną skargi wniesionej na podstawie Artykułu 34 Konwencji, Izba lub jej Przewodniczący może zwrócić się do stron o przedstawienie dalszych dowodów i pisemnych uwag.

2. Stronom udziela się jednakowego terminu na przedstawienie ich uwag, o ile nie postanowiono inaczej.

3. Izba może zdecydować, na wniosek strony albo z urzędu, o przeprowadzeniu rozprawy co do przedmiotu skargi, jeżeli uzna, że wymaga tego wypełnianie jej funkcji na podstawie Konwencji.

4. Przewodniczący Izby, tam gdzie to właściwe, wyznacza pisemną i ustną procedurę.

Artykuł 60 (Roszczenia o słuszne zadośćuczynienie)

1. Skarżący, który pragnie uzyskać przysądzenie słusznego zadośćuczynienia na podstawie Artykułu 41 Konwencji w razie stwierdzenia przez Trybunał naruszenia jego praw wynikających z Konwencji, powinien w tym celu zgłosić wyraźne roszczenie.

2. Skarżący powinien przedstawić szczegółowe dane dotyczące wszystkich roszczeń, wraz z wszelkimi istotnymi dokumentami na ich potwierdzenie, w terminie wyznaczonym na składanie przez skarżącego uwag odnośnie przedmiotu sprawy, chyba że Przewodniczący Izby zarządzi inaczej.

3. W razie niespełnienia przez skarżącego wymogów określonych w poprzedzających ustępach, Izba może odrzucić roszczenia w całości lub w części.

4. Roszczenia skarżącego podaje się do wiadomości Rządu, przeciwko któremu skarga jest skierowana, celem przedstawienia uwag.

Artykuł 61 (Procedura wyroku pilotażowego)

1. Trybunał może wszcząć procedurę wyroku pilotażowego i wydać wyrok pilotażowy, gdy okoliczności faktyczne skargi wskazują na istnienie w zainteresowanej Układającej się Stronie problemu strukturalnego lub systemowego bądź innej podobnej dysfunkcji, która spowodowała lub może spowodować podobne skargi.

2.
 - a) Przed wszczęciem procedury wyroku pilotażowego, Trybunał zasięga najpierw opinii stron co do tego, czy rozpatrywana skarga jest wynikiem istnienia takiego problemu lub dysfunkcji w zainteresowanej Układającej się Stronie oraz co do tego, czy skarga nadaje się do rozpatrzenia zgodnie z tą procedurą.
 - b) Procedura wyroku pilotażowego może być wszczęta przez Trybunał z urzędu albo na wniosek jednej lub obu stron.
 - c) Każda skarga wybrana do procedury wyroku pilotażowego jest rozpatrywana priorytetowo zgodnie z Artykułem 41 Regulaminu Trybunału.

3. W wyroku pilotażowym Trybunał określa zarówno charakter problemu strukturalnego lub systemowego bądź innej ustalonej dysfunkcji, jak i typ środków naprawczych, które podjąć ma zainteresowana Układająca się Strona na szczeblu krajowym na mocy sentencji wyroku.

4. Trybunał może postanowić w sentencji wyroku pilotażowego, że środki naprawcze, o których mowa w ustępie 3 powyżej, mają być podjęte w określonym czasie, mając na względzie charakter wymaganych środków i szybkość, z jakim określony przez Trybunał problem może być naprawiony na szczeblu krajowym.

5. Wydając wyrok pilotażowy, Trybunał może całkowicie lub częściowo wstrzymać się z rozpoznaniem kwestii słusznego zadośćuczynienia do czasu podjęcia przez Stronę indywidualnych i ogólnych środków określonych w wyroku pilotażowym.

6.
 - a) Stosownie do okoliczności, Trybunał może odroczyć rozpoznanie wszelkich podobnych skarg do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy

sentencji wyroku pilotażowego.

- b) Zainteresowanych skarżących informuje się o decyzji o odroczeniu w odpowiedni sposób. Stosownie do okoliczności, zawiadamia się ich o wszelkich istotnych wydarzeniach dotyczących ich spraw.
- c) Trybunał może w każdym czasie rozpatrzyć odroczonej skargę, jeżeli wymaga tego interes należytego wymiaru sprawiedliwości.

7. Jeżeli strony sprawy pilotażowej zawarły porozumienie w sprawie polubownego załatwienia sprawy, porozumienie takie zawiera oświadczenie Rządu, przeciwko któremu skarga jest skierowana, w przedmiocie wdrożenia ogólnych środków określonych w wyroku pilotażowym oraz zadośćuczynienia, jakie ma zostać przyznane innym aktualnym lub potencjalnym skarżącym.

8. Z zastrzeżeniem odmiennej decyzji, w przypadku niezastosowania się przez zainteresowaną Układającą się Stronę do sentencji wyroku pilotażowego, Trybunał podejmuje rozpatrywanie skarg odroczonej zgodnie z ustępem 6 powyżej.

9. Komitet Ministrów, Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, Sekretarz Generalny Rady Europy oraz Komisarz Praw Człowieka Rady Europy są informowani o wydaniu wyroku pilotażowego, jak również innego wyroku, w którym Trybunał zwraca uwagę na problem strukturalny lub systemowy istniejący w Układającej się Stronie.

10. Informacje o wszczęciu procedur wyroku pilotażowego, wydaniu wyroków pilotażowych i ich wykonaniu, jak również o zamknięciu takich procedur publikuje się na stronie internetowej Trybunału.

Artykuł 62

1. Po uznaniu skargi za dopuszczalną, Szef Kancelarii, działając według poleceń Izby lub jej Przewodniczącego, nawiązuje kontakt ze stronami w celu doprowadzenia do polubownego załatwienia sprawy, zgodnie z Artykułem 39 ust. 1 Konwencji. Izba podejmuje wszelkie kroki, które wydają się właściwe w celu ułatwienia takiego załatwienia sprawy.

2. Zgodnie z Artykułem 39 ust. 2 Konwencji, negocjacje ugodowe prowadzone są poufnie i bez uszczerbku dla argumentacji stron w postępowaniu spornym. W postępowaniu spornym nie można przytaczać lub opierać się na żadnym pisemnym lub ustnym oświadczeniu ani na żadnej propozycji lub ustępstwie poczynionych w ramach starań o doprowadzenie do polubownego załatwienia sprawy.

3. W razie powiadomienia Izby przez Szefa Kancelarii o wyrażeniu przez strony zgody na polubowne załatwienie sprawy, Izba skreśla sprawę z listy Trybunału, zgodnie z Artykułem 43 ust. 3 Konwencji, po zbadaniu czy ugoda została osiągnięta w poszanowaniu praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów.

4. Ustępy 2 i 3 stosuje się odpowiednio do procedury przewidzianej w Artykule 54A.

Rozdział VI Rozprawy

Artykuł 63 (Jawny charakter rozpraw)

1. Rozprawy są jawne, chyba że, zgodnie z ustępem 2 niniejszego Artykułu, w wyjątkowych okolicznościach Izba postanowi inaczej, z urzędu albo na wniosek strony lub innej osoby zainteresowanej.

2. Prasa i publiczność mogą zostać wykluczone z całości lub części rozprawy ze względu na moralność, porządek publiczny, bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym,

gdy wymaga tego dobro małoletnich lub ochrona życia prywatnego stron, lub - w zakresie uznanym przez Izbę za bezwzględnie konieczny - w szczególnych okolicznościach, gdy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

3. Wniosek o przeprowadzenie rozprawy przy drzwiach zamkniętych złożony na podstawie ustępu 1 niniejszego Artykułu musi zawierać uzasadnienie i określać, czy dotyczy całości, czy tylko części rozprawy.

Artykuł 64 (Kierowanie rozprawami)

1. Przewodniczący Izby organizuje rozprawy i kieruje nimi oraz wyznacza porządek, w jakim mają zabrać głos osoby, które stają przed Izbą.

2. Każdy sędzia może zadawać pytania osobie, która staje przed Izbą.

Artykuł 65 (Niestawiennictwo)

W razie gdy strona lub inna osoba mająca się stawić, nie czyni tego lub odmawia stawienia się, Izba może pomimo tego prowadzić dalej rozprawę, o ile jest przekonana, że jest to zgodne z należywym wymiarem sprawiedliwości.

Artykuł 66 (skreślony) Artykuł 67 (skreślony) Artykuł 68 (skreślony) Artykuł 69 (skreślony)

Artykuł 70 (Stenografowany protokół rozprawy)

1. Jeżeli Przewodniczący Izby tak zarządzi, Szef Kancelarii odpowiada za sporządzenie stenografowanego protokołu rozprawy. Protokół taki zawiera:

- a) skład Izby;
- b) listę osób występujących przed Izbą;
- c) treść złożonych oświadczeń, zadanych pytań i udzielonych odpowiedzi;
- d) treść każdej decyzji ogłoszonej podczas rozprawy.

2. Jeżeli całość lub część stenografowanego protokołu sporządzona jest w języku innym niż urzędowy, Szef Kancelarii zapewnia jej przekład na jeden z języków urzędowych.

3. Przedstawiciele stron otrzymują odpis stenografowanego protokołu w celu umożliwienia im dokonania sprostowań pod kontrolą Szefa Kancelarii lub Przewodniczącego Izby, które jednak w żadnym wypadku nie mogą wpływać na znaczenie i zakres dokonanych wypowiedzi. Szef Kancelarii wyznacza w tym celu, zgodnie z poleceniami Przewodniczącego Izby, terminy.

4. Sprostowany w ten sposób i podpisany przez Przewodniczącego Izby i Szefa Kancelarii stenografowany protokół, stanowi poświadczony tekst protokołu.

Rozdział VII Postępowanie przed Wielką Izbą

Artykuł 71 (Stosowanie przepisów proceduralnych)

1. Wszystkie przepisy regulujące postępowanie przed Izbami stosuje się odpowiednio do postępowania przed Wielką Izbą.

2. Uprawnienia przyznane Izbie przez Artykuły 54 ust. 3 oraz 59 ust. 3 w związku z prowadzeniem rozprawy mogą, w postępowaniu przed Wielką Izbą, być również wykonywane przez Przewodniczącego Wielkiej Izby.

Artykuł 72

(Zrzeczenie się przez Izbę właściwości na rzecz Wielkiej Izby)

1. Zgodnie z Artykułem 30 Konwencji, jeżeli sprawa zawisła przed Izbą rodzi poważne zagadnienie dotyczące interpretacji Konwencji lub jej Protokołów albo jeżeli rozstrzygnięcie zagadnienia przez Izbę może prowadzić do sprzeczności z wyrokiem ogłoszonym wcześniej przez Trybunał, Izba może, w każdym czasie przed wydaniem wyroku, zrzec się właściwości na rzecz Wielkiej Izby, chyba że sprzeciwiła się temu jedna ze stron w sprawie, zgodnie z ustępem 2 niniejszego Artykułu. Decyzja o zrzeczeniu się właściwości nie wymaga uzasadnienia.

2. Szef Kancelarii zawiadamia strony o zamiarze zrzeczenia się właściwości przez Izbę. Stronom służy jeden miesiąc od daty tego zawiadomienia na złożenie w Kancelarii należycie uzasadnionego sprzeciwu. Izba uznaje za nieważny sprzeciw niespełniający tych warunków.

Artykuł 73

(Wniosek strony o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby)

1. Zgodnie z Artykułem 43 Konwencji, każda strona w sprawie może wyjątkowo, w okresie trzech miesięcy od daty ogłoszenia wyroku przez Izbę, złożyć w Kancelarii na piśmie wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby. W swoim wniosku strona wskazuje poważne zagadnienie dotyczące interpretacji lub stosowania Konwencji lub jej Protokołów, albo poważną kwestię o znaczeniu ogólnym, która jej zdaniem uzasadnia rozpatrzenie przez Wielką Izbę.

2. Zespół pięciu sędziów Wielkiej Izby, utworzony zgodnie z Artykułem 24 ust. 5, bada wniosek wyłącznie na podstawie istniejących akt sprawy. Przyjmuje on wniosek tylko wtedy, gdy uzna, że sprawa rodzi takie zagadnienie lub kwestię. Odmowa przyjęcia wniosku nie wymaga uzasadnienia.

3. W razie przyjęcia wniosku przez zespół, sprawę rozstrzyga Wielka Izba w drodze wyroku.

Rozdział VIII

Wyroki

Artykuł 74

(Treść wyroku)

1. Wyrok, o którym mowa w Artykułach 28, 42 i 44 Konwencji zawiera:

- nazwiska Przewodniczącego i pozostałych sędziów wchodzących w skład danej Izby oraz nazwisko Szefa Kancelarii lub Zastępcy Szefa Kancelarii;
- datę jego przyjęcia i ogłoszenia;
- określenie stron;
- nazwiska Pełnomocników, adwokatów lub doradców stron;
- opis przebiegu postępowania;
- stan faktyczny sprawy;
- podsumowanie stanowisk stron;
- sentencję;
- decyzję w przedmiocie kosztów, jeżeli taką podjęto;
- liczbę sędziów stanowiących większość; i
- tam gdzie to właściwe, oświadczenie który z tekstów jest autentyczny.

2. Sędzia, który uczestniczył w rozpatrywaniu sprawy przez Izbę lub Wielką Izbę, jest uprawniony do załączenia do wyroku opinii odrębnej, zgodnej z tym wyrokiem albo różniącej się od niego, bądź samego oświadczenia, że nie zgadza się z wyrokiem.

Artykuł 75

(Orzekanie o słusznym zadośćuczynieniu)

1. Jeżeli Izba lub Komitet stwierdzi naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, orzeka w tym samym wyroku o zastosowaniu Artykułu 41 Konwencji, jeżeli zgłoszono wyraźne roszczenie zgodnie z Artykułem 60, a kwestia ta jest gotowa do rozstrzygnięcia; jeżeli nie jest ona gotowa do rozstrzygnięcia, Izba lub Komitet odracza jej rozpatrzenie w całości lub w części i wyznacza dalszą procedurę.

2. W celu wydania orzeczenia o zastosowaniu Artykułu 41 Konwencji, Izba lub Komitet zbierają się, o ile to możliwe, w tym samym składzie, w którym rozpatrywały przedmiot sprawy. Jeżeli nie jest możliwe utworzenie pierwotnego składu Izby lub Komitetu, Przewodniczący Trybunału uzupełnia lub tworzy skład Izby lub Komitetu w drodze losowania.

3. Izba lub Komitet może, przynajmniej słusne zadośćuczynienie na podstawie Artykułu 41 Konwencji, zarządzić, że jeśli zapłata nie nastąpi w określonym terminie, od przysądzonych kwot zapłacić należy odsetki.

4. W razie powzięcia przez Trybunał wiadomości o osiągnięciu porozumienia pomiędzy stroną pokrzywdzoną i odpowiedzialną Układającą się Stroną, bada on sprawiedliwość tego porozumienia i, jeżeli stwierdzi, że jest ono sprawiedliwe, skreśla sprawę z listy zgodnie z Artykułem 43 ust. 3.

Artykuł 76

(Język wyroku)

1. Wszystkie wyroki sporządza się w języku angielskim albo francuskim, chyba że Trybunał postanowi o sporządzeniu wyroku w obu językach urzędowych.

2. Publikacja takich wyroków w zbiorze urzędowym Trybunału, zgodnie z Artykułem 78, następuje w obu językach urzędowych Trybunału.

Artykuł 77

(Podpisanie, ogłoszenie i zawiadomienie o wyroku)

1. Wyroki podpisują Przewodniczący Izby lub Komitetu i Szef Kancelarii.

2. Wyrok wydany przez Izbę może zostać odczytany na rozprawie jawnej przez Przewodniczącego Izby lub innego sędziego przez niego upoważnionego. Pełnomocnicy i przedstawiciele stron powiadamiani są w odpowiednim terminie o dacie rozprawy. W przeciwnym razie oraz w przypadku wyroków wydanych przez Komitety zawiadomienie przewidziane w ustępie 3 niniejszego Artykułu stanowi ogłoszenie wyroku.

3. Wyrok przekazywany jest Komitetowi Ministrów. Szef Kancelarii przesyła poświadczony odpis stronom, Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, każdej stronie trzeciej, w tym Komisarzowi Praw Człowieka, i innej osobie bezpośrednio zainteresowanej. Należycie podpisany i opieczetowany oryginał składa się w archiwum Trybunału.

Artykuł 78

(Publikacja wyroków i innych dokumentów)

Zgodnie z Artykułem 44 ust. 3 Konwencji, ostateczne wyroki Trybunału publikowane są w odpowiedniej formie, za co odpowiada Szef Kancelarii. Szef Kancelarii jest ponadto odpowiedzialny za publikację zbioru urzędowego z wybranymi wyrokami i decyzjami oraz jakiegokolwiek dokumentu, którego publikację Przewodniczący Trybunału uzna za przydatną.

Artykuł 79 **(Wniosek o interpretację wyroku)**

1. Strona może wystąpić z wnioskiem o interpretację wyroku w okresie roku od jego ogłoszenia.

2. Wniosek składa się w Kancelarii. Wskazuje on dokładnie punkt lub punkty sentencji wyroku, które wymagają interpretacji.

3. Izba, która wydała wyrok, może z urzędu zdecydować o odmowie przyjęcia wniosku ze względu na brak podstaw do jego rozpatrzenia. Jeżeli nie jest możliwe utworzenie pierwotnego składu Izby, Przewodniczący Trybunału uzupełnia lub tworzy skład Izby w drodze losowania.

4. Jeżeli Izba nie odmówiła przyjęcia wniosku, Szef Kancelarii podaje to do wiadomości drugiej strony lub pozostałych stron i zwraca się do nich o przedstawienie pisemnych uwag w terminie wyznaczonym przez Przewodniczącego Izby. Przewodniczący Izby wyznacza również datę rozprawy w razie, gdy Izba zdecydowała o jej przeprowadzeniu. Izba podejmuje decyzję w drodze wyroku.

Artykuł 80 **(Wniosek o rewizję wyroku)**

1. W przypadku ujawnienia faktu, który ze swej istoty mógłby mieć decydujący wpływ, a który w chwili ogłaszania wyroku nie był znany Trybunałowi i, oceniając rozsądnie, nie mógł być znany stronie, strona ta może, w okresie sześciu miesięcy od powzięcia przez nią wiadomości o tym fakcie, wystąpić do Trybunału z wnioskiem o rewizję tego wyroku.

2. Wniosek wskazuje wyrok, o którego rewizję strona występuje, oraz zawiera dane niezbędne do wykazania, że warunki ustanowione w ustępie 1 niniejszego Artykułu zostały spełnione. Do wniosku załącza się kopie wszystkich dokumentów na potwierdzenie. Wniosek i dokumenty na potwierdzenie składa się w Kancelarii.

3. Izba, która wydała wyrok, może z urzędu zdecydować o odmowie przyjęcia wniosku ze względu na brak podstaw do jego rozpatrzenia. Jeżeli nie jest możliwe utworzenie pierwotnego składu Izby, Przewodniczący Trybunału uzupełnia lub tworzy skład Izby w drodze losowania.

4. Jeżeli Izba nie odmówiła przyjęcia wniosku, Szef Kancelarii podaje to do wiadomości drugiej strony lub pozostałych stron i zwraca się do nich o przedstawienie pisemnych uwag w terminie wyznaczonym przez Przewodniczącego Izby. Przewodniczący Izby wyznacza również datę rozprawy w razie, gdy Izba zdecydowała o jej przeprowadzeniu. Izba podejmuje decyzję w drodze wyroku.

Artykuł 81 **(Sprostowanie błędów w decyzjach i wyrokach)**

Bez uszczerbku dla postanowień dotyczących rewizji wyroku oraz ponownego wpisania na listę skarg, Trybunał może, z urzędu lub na wniosek strony złożony w ciągu jednego miesiąca od ogłoszenia decyzji lub wyroku, sprostować błędy pisarskie, błędy w obliczeniach lub oczywiste omyłki.

Rozdział IX **Opinie doradcze** **Artykuł 82**

W postępowaniach dotyczących opinii doradczych Trybunał stosuje, w uzupełnieniu przepisów Artykułów 47, 48 i 49 Konwencji, poniższe postanowienia. Trybunał stosuje również inne postanowienia niniejszego Regulaminu w zakresie, w jakim uzna to za stosowne.

Artykuł 83

Wniosek o wydanie opinii doradczej składa się Szefowi Kancelarii. Wniosek wskazuje wyczerpująco i dokładnie zagadnienie, które ma być przedmiotem opinii Trybunału, a także:

- a) datę podjęcia przez Komitet Ministrów decyzji określonej w Artykule 47 ust. 3 Konwencji;
- b) nazwiska i adresy osoby lub osób wyznaczonych przez Komitet Ministrów do udzielenia Trybunałowi wszelkich wyjaśnień, jakich może on wymagać.

Do wniosku załącza się wszystkie dokumenty mogące wyjaśnić zagadnienie.

Artykuł 84

1. Po otrzymaniu wniosku Szef Kancelarii przekazuje po jednej kopii wniosku i załączonych dokumentów wszystkim członkom Trybunału.

2. Szef Kancelarii powiadamia Układające się Strony, że mogą one przedstawiać pisemne uwagi co do wniosku.

Artykuł 85

1. Przewodniczący Trybunału wyznacza terminy na składanie pisemnych uwag lub innych dokumentów.

2. Pisemne uwagi lub inne dokumenty składa się Szefowi Kancelarii. Szef Kancelarii przekazuje ich kopie wszystkim członkom Trybunału, Komitetowi Ministrów oraz każdej Układającej się Stronie.

Artykuł 86

Po zakończeniu procedury pisemnej, Przewodniczący Trybunału decyduje o tym, czy Układającym się Stronom, które przedstawiły pisemne uwagi, należy umożliwić ich rozwinięcie na wyznaczonej w tym celu ustnej rozprawie.

Artykuł 87

1. W celu rozpatrzenia wniosku o wydanie opinii doradczej tworzy się Wielką Izbę.

2. Jeżeli Wielka Izba uzna, że wniosek nie mieści się w granicach jej kompetencji określonej w Artykule 47 Konwencji, stwierdza to w uzasadnionej decyzji.

Artykuł 88

1. Uzasadnione decyzje oraz opinie doradcze Wielka Izba podejmuje większością głosów. Wskazują one liczbę sędziów stanowiących większość.

2. Każdy sędzia może, według swojej woli, dołączyć do uzasadnionej decyzji lub opinii doradczej Trybunału opinię odrębną, zgodną albo odmienną od uzasadnionej decyzji lub opinii doradczej, bądź samo oświadczenie o tym, że nie zgadza się z uzasadnioną decyzją lub opinią doradczą.

Artykuł 89

Uzasadniona decyzja lub opinia doradcza może być odczytana w jednym z dwóch języków urzędowych Trybunału przez Przewodniczącego Trybunału lub innego sędziego upoważnionego przez Przewodniczącego na rozprawie jawnej, po uprzednim powiadomieniu Komitetu Ministrów i każdej Układającej się Strony. W przeciwnym razie, zawiadomienie przewidziane w Artykule 90 stanowi ogłoszenie opinii lub uzasadnionej decyzji.

Artykuł 90

Opinię doradczą lub uzasadnioną decyzję podpisują Przewodniczący Wielkiej Izby oraz Szef Kancelarii. Należyście podpisany i opieczetowany oryginał składa się w archiwum Trybunału. Szef Kancelarii przesyła poświadczone odpisy Komitetowi Ministrów, Układającym się Stronom oraz Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Rozdział X Postępowanie na podstawie art. 46 ust. 3, ust. 4 i ust. 5 Konwencji Podrozdział I Postępowanie na podstawie Artykułu 46 ust. 3 Konwencji

Artykuł 91

Wniosek o wykładnię na podstawie Artykułu 46 ust. 3 Konwencji składa się Szefowi Kancelarii. Wniosek wskazuje wyczerpująco i dokładnie charakter i źródło kwestii wykładni, która utrudniła wykonanie wyroku, o którym mowa we wniosku; do wniosku załącza się:

- a) informację o postępowaniu wykonawczym przed Komitetem Ministrów w odniesieniu do wyroku, o ile ma miejsce;
- b) kopię decyzji, o której mowa w Artykule 46 ust. 3 Konwencji;
- c) nazwisko i adres osoby lub osób wyznaczonych przez Komitet Ministrów do udzielania Trybunałowi wymaganych wyjaśnień.

Artykuł 92

1. Wniosek rozpatruje Wielka Izba, Izba lub Komitet, który wydał dany wyrok.

2. Jeżeli nie jest możliwe odtworzenie pierwotnego składu Wielkiej Izby, Izby lub Komitetu, Przewodniczący Trybunału uzupełnia lub tworzy skład w drodze losowania.

Artykuł 93

Decyzja Trybunału w przedmiocie kwestii wykładni przekazanej mu przez Komitet Ministrów jest ostateczna. Nie są dopuszczalne odrębne opinie sędziów do takiej decyzji. Odpisy orzeczenia przekazuje się Komitetowi Ministrów oraz zainteresowanym stronom, jak również stronie trzeciej, w tym Komisarzowi Praw Człowieka.

Podrozdział X

Postępowanie na podstawie Artykułu 46 ust. 4 i ust. 5 Konwencji

Artykuł 94

W postępowaniu dotyczącym przekazania Trybunałowi zapytania, czy Układająca się Strona nie wykonała swojego zobowiązania na podstawie Artykułu 46 ust. 1 Konwencji, Trybunał stosuje, obok postanowień Artykułu 31 lit. b) oraz Artykułu 46 ust. 4 i ust. 5 Konwencji, poniższe postanowienia. To samo dotyczy innych postanowień niniejszego Regulaminu w zakresie, w jakim Trybunał, uzna to za właściwe.

Artykuł 95

Wniosek składany zgodnie z Artykułem 46 ust. 4 Konwencji wymaga uzasadnienia i jest składany Szefowi Kancelarii. Do wniosku załącza się:

- a) dany wyrok;

- b) informację o postępowaniu wykonawczym przez Komitetem Ministrów w odniesieniu do wyroku, w tym, o ile występują, opinie wyrażone na piśmie przez zainteresowane strony oraz korespondencję złożoną w tym postępowaniu;
- c) kopie formalnego zawiadomienia doręzonego Układającej się Stronie lub Układającym się Stronom, przeciwko którym skarga jest skierowana, oraz decyzji, o której mowa w Artykule 46 ust. 4 Konwencji;
- d) nazwisko i adres osoby lub osób wyznaczonych przez Komitet Ministrów do udzielania Trybunałowi wymaganych wyjaśnień;
- e) kopie wszelkich innych dokumentów, które mogą naświetlić problem.

Artykuł 96

Celem rozpatrzenia zapytania przekazanego Trybunałowi tworzy się Wielką Izbę, zgodnie z Artykułem 24 ust. 2 lit. g).

Artykuł 97

Przewodniczący Wielkiej Izby informuje Komitet Ministrów i zainteresowane strony o możliwości składania pisemnych komentarzy odnośnie przekazanego zapytania.

Artykuł 98

1. Przewodniczący Wielkiej Izby wyznacza terminy na składanie pisemnych komentarzy oraz innych dokumentów.

2. Wielka Izba może postanowić o przeprowadzeniu rozprawy.

Artykuł 99

Wielka Izba orzeka w formie wyroku. Odpisy wyroku przekazuje się Komitetowi Ministrów oraz zainteresowanym stronom, jak również stronie trzeciej, w tym Komisarzowi Praw Człowieka.

Rozdział XI

Pomoc prawna

Artykuł 100 (dawny Artykuł 91)

1. Przewodniczący Izby może, na wniosek skarżącego, który wniósł skargę na podstawie Artykułu 34 Konwencji albo z urzędu, przyznać bezpłatną pomoc prawną skarżącemu w związku z przedstawieniem jego sprawy po otrzymaniu od Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, pisemnych uwag dotyczących dopuszczalności tej skargi, zgodnie z Artykułem 54 ust. 2 lit. b) albo po upływie terminu do ich przedstawienia.

2. Z zastrzeżeniem Artykułu 105, w razie przyznania skarżącemu pomocy prawnej w związku z przedstawieniem jego sprawy przed Izbą, pomoc ta pozostaje w mocy dla potrzeb jego reprezentacji przed Wielką Izbą.

Artykuł 101 (dawny Artykuł 92)

Pomoc prawną przyznaje się wyłącznie wtedy, gdy Przewodniczący Izby jest przekonany, że:

- a) jest to niezbędne dla właściwego przebiegu sprawy przed Izbą;
- b) skarżący nie posiada wystarczających środków na pokrycie całości lub części wymaganych kosztów.

Artykuł 102 (dawny Artykuł 93)

1. W celu ustalenia czy skarżący posiadają wystarczające środki na pokrycie całości lub części wymaganych kosztów, wymagane jest wypełnienie przez nich formularza deklaracji wskazującej ich dochody, środki kapitałowe oraz wszelkie zobowiązania finansowe względem osób będących na ich utrzymaniu, czy jakiegokolwiek inne zobowiązania finansowe. Deklaracja wymaga poświadczenia przez właściwą władzę lub władze krajowe.

2. Przewodniczący Izby może zaprosić zainteresowaną Układającą się Stronę do przedstawienia jej uwag na piśmie.

3. Po otrzymaniu danych, o których mowa w ustępie 1 niniejszego Artykułu, Przewodniczący Izby podejmuje decyzję w przedmiocie przyznania pomocy prawnej. Szef Kancelarii powiadamia odpowiednio strony.

Artykuł 103 (dawny Artykuł 94)

1. Honoraria wypłacane są adwokatom lub innym osobom wyznaczonym zgodnie z Artykułem 36 ust. 4. Tam gdzie to właściwe, honoraria mogą być wypłacane więcej niż jednemu takiemu przedstawicielowi.

2. Pomoc prawna może być przyznana na pokrycie nie tylko honorariów przedstawicieli, ale również wydatków na podróż i utrzymanie oraz innych niezbędnych wydatków poniesionych przez skarżącego lub wyznaczonego przedstawiciela.

Artykuł 104 (dawny Artykuł 95)

Po wydaniu decyzji o przyznaniu pomocy prawnej Szef Kancelarii ustala:

- a) wysokość honorariów do zapłaty zgodnie z obowiązującymi w pomocy prawnej stawkami;
- b) wysokość wydatków do pokrycia.

Artykuł 105 (dawny Artykuł 96)

Przewodniczący Izby może w każdym czasie, jeżeli jest przekonany, że warunki wskazane w Artykule 101 już nie zachodzą, odwołać lub zmienić przyznaną pomoc prawną.

TYTUŁ III

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

Artykuł 97 (skreślony) Artykuł 98 (skreślony)

Artykuł 106 (dawny Artykuł 99) (Stosunki pomiędzy Trybunałem i Komisją)

1. W sprawach wniesionych do Trybunału na podstawie Artykułu 5 ust. 4 i 5 Protokołu Nr 11 do Konwencji, Trybunał może zwrócić się do Komisji o wyznaczenie jednego lub więcej spośród jej członków do uczestnictwa w rozpatrywaniu sprawy przed Trybunałem.

2. W sprawach określonych w ustępie 1 niniejszego Artykułu Trybunał bierze pod rozwagę sprawozdanie Komisji przyjęte zgodnie z dawnym Artykułem 31 Konwencji.

3. O ile Przewodniczący Izby nie postanowi inaczej, Szef Kancelarii udostępnia publicznie, sprawozdanie, o którym mowa, tak szybko jak to możliwe, po wniesieniu sprawy do Trybunału.

4. Pozostałe akta sprawy Komisji, w tym wszelkie pisma procesowe, w sprawach wniesionych do Trybunału na podstawie Artykułu 5 ust. 2 do 5 Protokołu Nr 11 pozostają poufne, o ile Przewodniczący Izby nie postanowi inaczej.

5. W sprawach, w których Komisja przeprowadziła dowody, ale nie zdołała przyjąć sprawozdania zgodnie z dawnym

Artykułem 31 Konwencji, Trybunał bierze pod rozwagę stenografowane protokoły, dokumentację oraz opinię delegacji Komisji wynikające z takich dochodzeń.

Artykuł 107 (dawny Artykuł 100) (Postępowanie przed Izbą i Wielką Izbą)

1. W sprawach przekazanych do Trybunału na podstawie Artykułu 5 ust. 4 Protokołu 11 do Konwencji, zespół Wielkiej Izby utworzony zgodnie z Artykułem 24 ust. 5 decyduje, wyłącznie na podstawie istniejących akt sprawy, czy sprawę ma rozstrzygnąć Izba, czy Wielka Izba.

2. Jeżeli sprawę rozstrzyga Izba, wyrok Izby, zgodnie z Artykułem 5 ust. 4 Protokołu Nr 11 jest ostateczny, a Artykuł 73 nie znajduje zastosowania.

3. Sprawy przekazane Trybunałowi na podstawie Artykułu 5 ust. 5 Protokołu Nr 11 Przewodniczący Trybunału przekazuje do Wielkiej Izby.

4. W każdej sprawie przekazanej do Wielkiej Izby na podstawie Artykułu 5 ust. 5 Protokołu Nr 11, skład Wielkiej Izby uzupełniają sędziowie wyznaczeni w drodze rotacji spośród członków jednej z grup, o których mowa w Artykule 24 ust. 3⁽⁵⁶⁾; sprawy przydzielane są grupom na przemian.

Artykuł 108 (dawny Artykuł 101) (Przyznanie pomocy prawnej)

Z zastrzeżeniem Artykułu 96, w sprawach wniesionych do Trybunału na podstawie Artykułu 5 ust. 2 do 5 Protokołu Nr 11 do Konwencji, pomoc prawna przyznana skarżącemu w postępowaniu przed Komisją lub dawnym Trybunałem pozostaje w mocy dla potrzeb jego reprezentacji przed Trybunałem.

Artykuł 109 (dawny Artykuł 102) (Wniosek o rewizję wyroku)

1. W razie wystąpienia przez stronę z wnioskiem o rewizję wyroku wydanego przez dawny Trybunał, Przewodniczący Trybunału przydziela wniosek do jednej z Sekcji, zgodnie z warunkami ustanowionymi w Artykule 51 lub 52, w zależności od przypadku.

2. Niezależnie od Artykułu 80 ust. 3, Przewodniczący właściwej Sekcji tworzy nową Izbę do rozpatrzenia wniosku.

3. Jako członkowie z urzędu w skład tworzonej Izby wchodzi:

- a) Przewodniczący Sekcji
- b) sędzia wybrany z ramienia zainteresowanej Układającej się Strony lub, jeśli jest on niezdolny do zasiadania, sędzia wyznaczony na podstawie Artykułu 29;
- c) każdy sędzia Trybunału, który był członkiem Izby, która wydała wyrok w dawnym Trybunale.

4. a) Pozostałych członków Izby wyznacza w drodze losowania Przewodniczący Sekcji spośród członków właściwej Sekcji;
- b) Członkowie Sekcji, którzy nie zostali wyznaczeni w powyższy sposób, biorą udział w sprawie jako sędziowie zastępcy.

TYTUŁ IV PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 110 (dawny Artykuł 103) (Zmiana lub zawieszenie Artykułu)

1. Każdy Artykuł może być zmieniony na wniosek złożony

po zapowiedzi, jeżeli taki wniosek zostanie przyjęty na najbliższej sesji Zgromadzenia plenarnego Trybunału większością głosów wszystkich członków Trybunału. Zapowiedź takiego wniosku doręcza się na piśmie Szefowi Kancelarii co najmniej na miesiąc przed sesją, na której ma być poddany pod dyskusję. Po otrzymaniu takiej zapowiedzi wniosku, Sekretarz powiadamia, jak szybko to możliwe, wszystkich członków Trybunału.

2. Artykuł dotyczący wewnętrznego funkcjonowania Trybunału może być zawieszony na wniosek złożony bez zapowiedzi, pod warunkiem, że decyzja ta podjęta zostanie przez właściwą Izbę jednomyślnie. W tym przypadku zawieszenie Artykułu jest ograniczone w skutku do konkretnego celu, dla którego zostało zawnioskowane.

Artykuł 111 (dawny Artykuł 104) (Wejście w życie Regulaminu)

Niniejszy Regulamin wchodzi w życie dnia 1 listopada 1998 r.

ZAŁĄCZNIK

(dotyczący dochodzenia)

Artykuł A1 (Środki dochodzeniowe)

1. Izba może, na wniosek strony lub z urzędu, zastosować każdy środek dochodzeniowy, który uzna za mogący wyjaśnić stan faktyczny sprawy. Izba może, między innymi, zwrócić się do stron o okazanie dokumentacji oraz zdecydować o przesłuchaniu w charakterze świadka lub biegłego albo w jakimkolwiek innym charakterze osoby, której zeznanie lub oświadczenia mogą być pomocne w wykonywaniu zadań Izby.

2. Izba może również zwrócić się do wybranej przez siebie osoby lub instytucji o wyrażenie opinii lub sporządzenie pisemnego sprawozdania w jakiegokolwiek kwestii, którą Izba uzna za istotną dla sprawy.

3. Po uznaniu sprawy za dopuszczalną lub, wyjątkowo, przed podjęciem decyzji w sprawie dopuszczalności, Izba może wyznaczyć jednego lub więcej spośród swoich członków lub pozostałych sędziów Trybunału jako jej delegata (delegatów) do przeprowadzenia przesłuchania, dochodzenia "na miejscu" ("on-site investigation") lub przeprowadzenia dowodu w inny sposób. Izba może również wyznaczyć wybraną przez siebie osobę lub instytucję do uczestniczenia w delegacji w sposób, jaki Izba uzna za właściwy.

4. Postanowienia niniejszego Rozdziału dotyczące środków dochodzeniowych podejmowanych przez delegację stosuje się odpowiednio do wszelkich czynności tego rodzaju podejmowanych przez samą Izbę.

5. Czynności dokonywane w ramach dochodzenia przez Izbę lub jej delegację przeprowadzane są przy drzwiach zamkniętych, wyjąwszy przypadki, gdy Przewodniczący Izby lub Przewodniczący delegacji postanowi inaczej.

6. Przewodniczący Izby może, jeżeli uzna to za stosowne, zaprosić stronę trzecią do lub zezwolić jej na uczestniczenie w czynności dochodzeniowej. Przewodniczący ustala warunki takiego uczestnictwa i może ograniczyć to uczestnictwo w razie ich nieprzestrzegania.

Artykuł A2 (Obowiązki stron dotyczące środków dochodzeniowych)

1. Skarżący oraz zainteresowana Układająca się Strona służą Trybunałowi niezbędną pomocą w stosowaniu wszelkich środków dochodzeniowych.

2. Układająca się Strona, na której terytorium odbywa się postępowanie "na miejscu" ("on-site proceedings") przed

delegacją, udziela delegacji ułatwień i współpracy niezbędnych dla właściwego przebiegu postępowania. Obejmują one, w pełnym niezbędnym zakresie, swobodę przemieszczania się w granicach terytorium oraz wszelkie odpowiednie środki mające na celu bezpieczeństwo delegacji, skarżącego, wszystkich świadków, biegłych oraz innych osób, które mogą być przesłuchiwane przez delegację. Zainteresowana Układająca się Strona jest odpowiedzialna za podjęcie kroków zmierzających do zapewnienia, że żadna osoba lub organizacja nie poniesie ujemnych konsekwencji z powodu złożonych przed delegacją zeznań lub udzielonej jej pomocy.

Artykuł A3 (Niestawiennictwo przed delegacją)

W razie gdy strona lub inna osoba mająca się stawić, nie czyni tego lub odmawia stawienia się, delegacja może, pomimo tego prowadzić dalej postępowanie, o ile jest przekonana, że jest to zgodne z należytych wymiarem sprawiedliwości.

Artykuł A4 (Prowadzenie postępowania przed delegacją)

1. Delegaci wykonują każde odpowiednie uprawnienie przyznane Izbie Konwencją lub niniejszym Regulaminem oraz kierują postępowaniem toczącym się przed nimi.

2. Przewodniczący delegacji może zdecydować o przeprowadzeniu przesłuchania przygotowawczego z udziałem stron lub ich przedstawicieli przed odbyciem postępowania przed delegacją.

Artykuł A5 (Wzywianie świadków, biegłych i innych osób do udziału w postępowaniu przed delegacją)

1. Świadków, biegłych i inne osoby, które mają zostać przesłuchane przez delegację, wzywa Szef Kancelarii.

2. W wezwaniu wskazuje się:

- a) sprawę, w związku z którą zostało wydane;
- b) przedmiot przesłuchania, opinii biegłego lub innego środka dochodzeniowego zarządzanego przez Izbę lub Przewodniczącego Izby;
- c) postanowienia o zwrocie kosztów należnych osobie wezwanej.

3. Strony udzielają, o ile to możliwe, informacji wystarczających do ustalenia tożsamości i adresów świadków, biegłych lub innych osób, które mają być wezwane.

4. Zgodnie z Artykułem 37 ust. 2, Układająca się Strona, na której terytorium świadek zamieszkuje, odpowiada za doręczenie każdego wezwania przesłanego jej przez Izbę celem doręczenia. W przypadku gdy takie doręczenie nie jest możliwe, Układająca się Strona uzasadnia to na piśmie. Ponadto, Układająca się Strona podejmuje wszelkie rozsądne kroki w celu zapewnienia stawiennictwa osób wezwanych, które pozostają pod jej władzą lub kontrolą.

5. Przewodniczący delegacji może żądać stawiennictwa świadków, biegłych lub innych osób podczas postępowania "na miejscu" ("on-site proceedings") przed delegacją. Układająca się Strona, na której terytorium odbywa się takie postępowanie, podejmuje na żądanie wszelkie rozsądne kroki w celu ułatwienia ich stawiennictwa.

6. Jeżeli świadek, biegły lub inna osoba jest wezwana na wniosek lub na rzecz Układającej się Strony, koszty ich stawiennictwa ponosi ta Strona, o ile Izba nie postanowi inaczej. Koszty stawiennictwa takiej osoby, która jest pozbawiona

wolności w Układającej się Stronie, na której terytorium odbywa się postępowanie "na miejscu" ("on-site proceedings") przed delegacją, ponosi ta Strona, o ile Izba nie postanowi inaczej. We wszystkich pozostałych przypadkach, Izba podejmuje decyzję, czy takie koszty ma ponieść Rada Europy, czy też mają one zostać nałożone na skarżącego lub stronę trzecią, na których wniosek lub rzecz osoba się stawia. We wszystkich przypadkach wysokość kosztów ustala Przewodniczący Izby.

Artykuł A6

(Przysięga lub uroczyste oświadczenie składane przez świadków i biegłych przesłuchiwanym przez delegację)

1. Po ustaleniu tożsamości świadka a przed rozpoczęciem zeznań, każdy świadek składa przysięgę lub następujące uroczyste oświadczenie:

"Przysięgam," - lub "Uroczysto oświadczam na mój honor i sumienie," - "że będę mówił prawdę, całą prawdę i tylko prawdę."

Czynność ta podlega zaprotokołowaniu.

2. Po ustaleniu tożsamości biegłego a przed rozpoczęciem wykonywania przez niego zadania dla delegacji, każdy biegły składa przysięgę lub następujące uroczyste oświadczenie:

"Przysięgam," - lub "Uroczysto oświadczam," - "że jako biegły będę wykonywał swój obowiązek zgodnie z nakazami honoru i sumiennie."

Czynność ta podlega zaprotokołowaniu.

Artykuł A7

(Przesłuchiwanie świadków, biegłych i innych osób przez delegację)

1. Każdy z delegatów może zadawać pytania Pełnomocnikom, adwokatom lub doradcom stron, skarżącemu, świadkom i biegłym oraz wszelkim innym osobom, które stają przed delegacją.

2. Świadców, biegłych i inne osoby, które stają przed delegacją, przesłuchiwać mogą, pod kontrolą przewodniczącego delegacji, Pełnomocnicy i adwokaci lub doradcy stron. W przypadku sprzeciwu wobec zadanego pytania, decyduje przewodniczący delegacji.

3. Z wyjątkiem nadzwyczajnych okoliczności i zgody przewodniczącego delegacji, świadkowie, biegli i inne osoby, które mają być przesłuchane przez delegację, nie będą wpuszczone na salę przesłuchań przed złożeniem przez nich zeznań.

4. Jeżeli wymaga tego należyty wymiar sprawiedliwości, przewodniczący delegacji może podjąć specjalne kroki celem przesłuchania świadków, biegłych lub innych osób pod nieobecność stron.

5. Przewodniczący delegacji rozstrzyga w przypadku sporu wynikającego ze sprzeciwu wobec świadka lub biegłego. Delegacja może przesłuchiwać w celach informacyjnych osobę, która nie jest uprawniona do bycia przesłuchaną w charakterze świadka lub biegłego.

Artykuł A8

(Stenografowany protokół postępowania przed delegacją)

1. Szef Kancelarii sporządza stenografowany protokół z każdego postępowania dotyczącego środka dochodzeniowego podejmowanego przez delegację. Protokół ten zawiera:

- a) skład delegacji;
- b) listę osób występujących przed delegacją, tj. uczestniczących Pełnomocników, adwokatów i doradców stron;
- c) nazwisko, imiona, opis i adres każdego świadka, biegłego lub innej osoby przesłuchiwanej;

d) treść złożonych oświadczeń, zadanych pytań i udzielonych odpowiedzi;

e) treść każdej decyzji ogłoszonej podczas postępowania przed delegacją lub przez jej przewodniczącego.

2. Jeżeli całość lub część protokołu sporządzona jest w języku innym niż urzędowy, Szef Kancelarii zapewnia jej przekład na jeden z języków urzędowych.

3. Przedstawiciele stron otrzymują odpis stenografowanego protokołu w celu umożliwienia im dokonania sprostowań pod kontrolą Szefa Kancelarii lub przewodniczącego delegacji, które jednak w żadnym wypadku nie mogą wpływać na znaczenie i zakres dokonanych wypowiedzi. Szef Kancelarii wyznacza w tym celu terminy, zgodnie z poleceniami przewodniczącego delegacji.

4. Sprostowany w ten sposób i podpisany przez przewodniczącego delegacji i Szefa Kancelarii stenografowany protokół stanowi poświadczony tekst protokołu.

ZARZĄDZENIE PRAKTYCZNE WNIOSKI O ZASTOSOWANIE ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH

(Artykuł 39 Regulaminu Trybunału)

Skarżący lub ich prawni przedstawiciele, którzy wnoszą o zastosowanie środka tymczasowego zgodnie z Artykułem 39 Regulaminu Trybunału, powinni przestrzegać poniżej wskazanych wymogów.

Niezastosowanie się do tych wymogów może oznaczać, iż Trybunał nie będzie w stanie rozpatrzyć takich wniosków należycie i na czas.

I. Załączone dane

Wniosek składany do Trybunału musi zawierać uzasadnienie. Skarżący musi zwłaszcza szczegółowo określić podstawy, na których opiera swe obawy, oraz charakter domniemych zagrożeń.

Jest rzeczą niezbędną, by do wniosku załączyć wszelkie konieczne dokumenty na potwierdzenie, w szczególności odpowiednie decyzje krajowego sądu, trybunału lub inne decyzje wraz z pozostałym materiałem uzasadniającym twierdzenia skarżącego.

Jeżeli sprawa jest już zawisła przed Trybunałem, należy powołać sygnaturę skargi jej przypisaną.

Skarżący oraz/lub jego przedstawiciel muszą wskazać w ich wniosku kontaktowy numer telefonu.

W sprawach dotyczących ekstradycji lub deportacji, należy podać szczegółowe dane dotyczące oczekiwanej daty i czasu wydania lub wydalenia, adresu skarżącego lub miejsca pozbawienia wolności oraz urzędową sygnaturę jego sprawy. Należy jak najszybciej zawiadamiać Trybunał o każdej zmianie tych danych (daty i czasu wydania lub wydalenia, adresu etc.).

II. Wnioski składane za pomocą faksu lub pisma

Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych na podstawie Artykułu 39 należy przysyłać faksem lub pocztą. Wniosek należy, jeżeli to możliwe, sporządzić w jednym z języków urzędowych Układających się Stron. Wszystkie wnioski powinny być oznaczone w następujący sposób, pogrubioną czcionką na pierwszej stronie wniosku:

"Artykuł 39 Pilne

Osoba kontaktowa (nazwisko i dane kontaktowe): ...

[W sprawach ekstradycji lub deportacji]

Data i czas wydania lub wydalenia oraz miejsce: ... "

Wnioski takie należy przysyłać w godzinach urzędowania Trybunału, chyba że jest to absolutnie niemożliwe.

III. Składanie wniosków w stosownym czasie

Co do zasady, wnioski o zastosowanie środków tymczasowych powinny być otrzymywane tak szybko jak to możliwe po wydaniu ostatecznej krajowej decyzji, tak aby zapewnić Trybunałowi i jego Kancelarii wystarczający czas na zbadanie sprawy.

Jednakże, skarżący oraz ich przedstawiciele powinni mieć świadomość, że Trybunał nie zawsze ma możliwość rozpatrzenia w sposób należyty i na czas wniosków przesłanych w ostatniej chwili, zwłaszcza gdy towarzyszy im znaczna liczba dokumentów. Stąd też, gdy wydanie ostatecznej krajowej decyzji jest bliskie oraz zachodzi ryzyko natychmiastowego jej wykonania, zwłaszcza w sprawach ekstradycji lub deportacji, skarżący oraz ich przedstawiciele powinni złożyć wniosek o zastosowanie środków tymczasowych nie czekając na tę decyzję, wskazując wyraźnie datę, w której zostanie ona podjęta oraz to, że wniosek jest składany z zastrzeżeniem negatywnej, ostatecznej decyzji krajowej.

ZARZĄDZENIE PRAKTYCZNE WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA

(skargi indywidualne na podstawie Artykułu 34 Konwencji)

I. Postanowienia ogólne

1. Skargę na podstawie Artykułu 34 Konwencji należy złożyć w formie pisemnej. Nie można składać skarg telefonicznie.
2. Skargę należy przesłać na następujący adres:
The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG CEDEX.
3. Co do zasady, skargę należy wnieść na formularzu określonym w Artykule 47 ust. 1 Regulaminu Trybunału; do skargi należy załączyć dokumenty i decyzje określone w Artykule 47 ust. 1 lit. h).
Jeżeli skarżący przedstawia swoją skargę w liście, musi on określać, przynajmniej sumarycznie, przedmiot skargi, ażeby przerwać bieg sześciomiesięcznego terminu, o którym mowa w Artykule 35 ust. 1 Konwencji.
4. Jeżeli skarga nie została wniesiona na urzędowym formularzu lub list wprowadzający nie zawiera wszystkich informacji określonych w Artykule 47, skarżący może zostać wezwany do złożenia należyście wypełnionego formularza. Musi on zostać wysłany w ciągu ośmiu tygodni od daty pisma Kancelarii wzywającego skarżącego do wypełnienia i odesłania formularza.
Niezachowanie tego terminu będzie miało konsekwencje dla określenia daty wniesienia skargi i dlatego może wpływać na zachowanie przez skarżącego sześciomiesięcznego terminu, o którym mowa w Artykule 35 ust. 1 Konwencji.
5. Skarżący mogą wnieść skargę poprzez przesłanie jej faksem. Jednakże muszą oni wysłać podpisany oryginał skargi pocztą w ciągu ośmiu tygodni od daty pisma Kancelarii, o którym mowa w ustępie 4 powyżej.
6. Jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od wezwania, skarżący nie odesłał należyście wypełnionego formularza skargi, akta podlegają zniszczeniu.
7. Po otrzymaniu pierwszej wiadomości wskazującej przedmiot sprawy, Kancelaria zakłada akta, których sygnaturę należy powoływać w całej późniejszej korespondencji. Skarżący są powiadamiani o tym listownie. Mogą zostać również poproszeni o dalsze

informacje lub dokumenty.

8.
 - a) Skarżący powinien zachować pilność w prowadzeniu korespondencji z Kancelarią Trybunału;
 - b) Zwłoka w odpowiedzi lub nieudzielenie odpowiedzi może zostać uznane za okoliczność świadcząca o tym, że skarżący nie jest już zainteresowany popieraniem swej skargi.
 9. Nieudostępnienie dalszych informacji lub dokumentów na żądanie Kancelarii (zob. ustęp 7) może skutkować brakiem rozpoznania skargi przez Trybunał, uznaniem skargi za niedopuszczalną lub skreśleniem skargi z listy spraw Trybunału.
- ### II. Forma i treść
10. Skargę należy sporządzić czytelnie oraz, najlepiej, na maszynie do pisania.
 11. Jeżeli, wyjątkowo, skarga przekracza dziesięć stron (wyjąwszy wykazy dokumentów), skarżący musi złożyć również krótkie streszczenie.
 12. Jeżeli skarżący przedstawiają dokumenty na potwierdzenie skargi, nie powinni oni przedkładać ich oryginałów. Dokumenty należy wymienić w wykazie według daty, kolejno ponumerować oraz opatrzyć zwięzłym opisem (np. list, zarządzenie, wyrok, odwołanie, itp.).
 13. Skarżący, którego skarga jest już zawisła przed Trybunałem, musi powiadomić o tym odpowiednio Kancelarię, wskazując numer skargi.
 14.
 - a) Jeżeli skarżący nie życzy sobie, by jego tożsamość została ujawniona, powinien przedstawić na piśmie przyczyny uzasadniające jego wniosek, zgodnie z Artykułem 47 ust. 3;
 - b) Skarżący powinien również wskazać, czy w przypadku wydania przez Przewodniczącego Izby zezwolenia na anonimowość życzy sobie, by określano go za pomocą jego inicjałów, czy pojedynczej litery (np. "X", "Y", "Z", itp.).

ZARZĄDZENIE PRAKTYCZNE PISMA PROCESOWE

I. Składanie pism procesowych Postanowienia ogólne

1. Pismo procesowe należy złożyć w Kancelarii w terminie wyznaczonym zgodnie z Artykułem 38 oraz w sposób określony w ustępie 2 tego Artykułu.
2. Data otrzymania przez Kancelarię Trybunału pisma procesowego lub innego dokumentu jest utrwalana stemplem na tym dokumencie.
3. Wyjąwszy pisma procesowe i dokumenty dla których został ustanowiony system bezpiecznej korespondencji elektronicznej, wszelkie inne pisma procesowe, jak również wszystkie załączone do nich dokumenty należy składać w Kancelarii Trybunału w trzech egzemplarzach przesłanych pocztą bądź w jednym egzemplarzu przesłanym faksem oraz trzech egzemplarzach przesłanych następnie pocztą.
4. Pisma procesowe i inne dokumenty przesłane pocztą elektroniczną nie będą przyjmowane.
5. Dokumenty tajne należy składać za pomocą przesyłki poleconej.
6. Pisma procesowe złożone po terminie lub wbrew niniejszemu zarządzeniu nie są przyjmowane do akt sprawy, o ile Przewodniczący Izby nie postanowi inaczej (zob.

Składanie za pomocą faksu

7. Strona może składać do Trybunału pisma procesowe lub inne dokumenty przesyłając je faksem³⁾
8. Nazwisko osoby podpisanej na piśmie procesowym należy na nim również wydrukować w celu umożliwienia identyfikacji tej osoby.

Bezpieczna korespondencja elektroniczna

9. Trybunał może upoważnić Rząd Układającej się Strony do składania pism procesowych i innych dokumentów elektronicznie za pośrednictwem zabezpieczonego serwera. W takich przypadkach, zarządzenie praktyczne dotyczące pism procesowych stosuje się łącznie z zarządzeniem praktycznym o bezpiecznej korespondencji elektronicznej.

II. Forma i treść**Forma**

10. Pismo procesowe powinno zawierać:
 - a) sygnaturę skargi i nazwę sprawy;
 - b) tytuł wskazujący na charakter jego treści (np. uwagi dotyczące dopuszczalności [i przedmiotu]; odpowiedź na uwagi Rządu/skarżącego dotyczące dopuszczalności [i przedmiotu]; uwagi dotyczące przedmiotu; dodatkowe uwagi dotyczące dopuszczalności [i przedmiotu]; memoriał itp.).
11. Ponadto, co do zasady, pismo procesowe powinno:
 - a) być sporządzone na papierze formatu A4 z zachowanym marginesem o szerokości co najmniej 3,5 cm;
 - b) być sporządzone pismem maszynowym i w całości czytelne, czcionką 12 pt w części głównej i 10 pt w przypisach, z odstępem między wierszami wynoszącym 1,5; c) zawierać wszystkie dane liczbowe w zapisie cyfrowym;
 - d) mieć ponumerowane kolejno strony;
 - e) być podzielone na ponumerowane akapity;
 - f) być podzielone na rozdziały i/lub działy odpowiadające formie i nazewnictwu decyzji i wyroków Trybunału ("Stan faktyczny" / "Krajowe prawo [i praktyka]" / "Zarzuty" / "Prawo"; po ostatnim rozdziale powinny następować działy zatytułowane "Wstępny sprzeciw co do.."; "Zarzucone naruszenie Artykułu..", w zależności od przypadku);
 - g) zawierać w odrębnym dziale odpowiedź na pytanie Trybunału lub na argumenty drugiej strony;
 - h) odnosić się do każdego dokumentu lub środka dowodowego wspomnianego w piśmie i załączonego do niego;
 - i) w przypadku przesłania pocztą, tekst skargi musi być umieszczony jednostronnie, a kartki i załączniki muszą być połączone w taki sposób, aby umożliwić ich łatwe rozdzielenie (nie mogą być sklejone lub zszyte).
12. Jeżeli pismo procesowe wyjątkowo przekracza trzydzieści stron, należy również złożyć wraz z nim krótkie streszczenie.
13. Jeżeli strona przedkłada wraz z pismem procesowym dokumenty lub/i inne dowody rzeczowe, każdy środek dowodowy należy wymienić w odrębnym wykazie.

Treść

14. Pisma procesowe stron składane po zawiadomieniu o skardze powinny zawierać:
 - a) uwagi, jakie chcą poczynić odnośnie stanu faktycznego sprawy; jednakże,
 - i) jeżeli strona nie kwestionuje stanu faktycznego przedstawionego w sprawozdaniu przygotowanym przez Kancelarię, powinna ograniczyć swe uwagi do krótkiego oświadczenia tej treści;
 - ii) jeżeli strona kwestionuje tylko część faktów przedstawionych przez Kancelarię lub chce je uzupełnić, powinna ograniczyć swe uwagi do tych konkretnych punktów;
 - iii) jeżeli strona sprzeciwia się stanowi faktycznemu lub niektórym faktom przedstawionym przez drugą stronę, powinna wyraźnie wskazać, które fakty są niesporne oraz ograniczyć swoje uwagi do punktów kwestionowanych;
 - b) argumenty prawne dotyczące, po pierwsze, dopuszczalności, a po drugie, przedmiotu sprawy; jednakże,
 - i) jeżeli stronie przedstawione zostały konkretne pytania dotyczące kwestii faktycznych lub prawnych, powinna ona, bez uszczerbku dla Artykułu 55, ograniczyć swe argumenty do takich pytań;
 - ii) jeżeli pismo jest odpowiedzią na argumenty drugiej strony, uwagi powinny odnosić się do konkretnych argumentów, w kolejności wyżej określonej.
15.
 - a) Pisma procesowe stron składane po dopuszczeniu skargi powinny zawierać:
 - i) krótkie oświadczenie potwierdzające ustalone w decyzji o dopuszczalności stanowisko strony w przedmiocie stanu faktycznego;
 - ii) argumenty prawne dotyczące przedmiotu sprawy;
 - iii) odpowiedź na konkretne pytania dotyczące kwestii faktycznych lub prawnych przedstawione przez Trybunał;
 - b) Strona skarżąca zgłaszająca jednocześnie roszczenia o słuszne zadośćuczynienie powinna uczynić to w sposób określony w zarządzeniu praktycznym dotyczącym zgłaszania roszczeń o słuszne zadośćuczynienie.
16. Ze względu na poufność postępowania zmierzającego do polubownego załatwienia sprawy (zob. Artykuł 29 ust. 2 Konwencji oraz Artykuł 62 ust. 2), wszystkie oświadczenia i dokumenty składane w ramach starań o doprowadzenie do polubownego załatwienia sprawy powinny być przedkładane oddzielnie od pism procesowych.
17. W pismach procesowych składanych w ramach postępowania spornego nie można przytaczać propozycji, ustępstw lub innych oświadczeń złożonych w związku z negocjacjami ugodowymi.

III. Terminy**Postanowienia ogólne**

18. Każda strona odpowiada za dostarczenie w terminie Kancelarii Trybunału pism procesowych oraz wszelkich załączonych dokumentów lub dowodów.

Przedłużanie terminów

19. Termin wyznaczony na podstawie Artykułu 38 może zostać przedłużony na wniosek strony.
20. Strona starająca się o przedłużenie terminu udzielonego na złożenie pisma procesowego musi złożyć wniosek, skoro tylko dowie się o okolicznościach uzasadniających takie przedłużenie oraz, w każdym wypadku, przed upływem terminu. Powinna ona wskazać przyczyny zwłoki.
21. W razie przedłużenia terminu, stosuje się ono do wszystkich stron, dla których ten termin biegnie, w tym również stron, które nie wystąpiły o przedłużenie.

IV. Niezastosowanie się do wymogów dotyczących pism procesowych

22. Jeżeli pismo procesowe nie zostało złożone zgodnie z wymogami wskazanymi w ustępach 8-15 niniejszego zarządzenia praktycznego, Przewodniczący Izby może żądać, by zainteresowana strona wniosła ponownie pismo zgodnie z tymi wymogami.
23. Niespełnienie wyżej wymienionych warunków może skutkować uznaniem pisma procesowego za niezłożone poprawnie (zob. Artykuł 38 ust. 1).

ZARZĄDZENIE PRAKTYCZNE

ROSZCZENIA O SŁUSZNE ZADOŚCUCZYNIENIE

I. Wprowadzenie

1. Przyznanie słusznego zadoścuczynienia nie stanowi automatycznej konsekwencji ustalenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, że miało miejsce naruszenie prawa gwarantowanego Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka lub Protokołów do niej. Wynika to jasno ze sformułowania Artykułu 41, który stanowi, że Trybunał orzeka słusne zadoścuczynienie tylko, jeżeli prawo krajowe nie pozwala na pełne usunięcie konsekwencji naruszenia, oraz, nawet w takich wypadkach, tylko "gdy zachodzi potrzeba" (s'il y a lieu w wersji francuskiej).
2. Ponadto, Trybunał orzeka tylko takie zadoścuczynienie, które jest uważane za "słuszne" (équitable w wersji francuskiej) w danych okolicznościach. Konsekwentnie, brane są pod uwagę szczególne cechy każdej sprawy. Trybunał może przyjąć, że dla niektórych osób odpowiedzialnych za zarzucany uszczerbek ustalenie, iż miało miejsce naruszenie, stanowi samo w sobie wystarczające słusne zadoścuczynienie, bez potrzeby przyznania finansowego odszkodowania. Może również ze względów słuszności przyznać mniej aniżeli wartość szkody rzeczywiście odniesionej lub kosztów i wydatków rzeczywiście poniesionych lub nawet nie przyznać żadnego zadoścuczynienia. Tak może być, na przykład, w przypadku gdy sytuacja, której dotyczy skarga, wysokość szkody lub poziom kosztów wynikają z winy skarżącego. Ustalając wysokość zadoścuczynienia, Trybunał może również wziąć pod uwagę odnośne stanowiska skarżącego jako strony pokrzywdzonej naruszeniem oraz Układającej się Strony jako odpowiedzialnej za interes publiczny. Wreszcie, Trybunał zwykle bierze pod uwagę lokalne uwarunkowania ekonomiczne.
3. Orzekając o zadoścuczynieniu na podstawie Artykułu 41, Trybunał może kierować się standardami krajowymi. Jednakże, nie jest nimi nigdy związany.
4. Występujących z roszczeniem ostrzega się, że zastosowanie się do formalnych i materialnych wymogów wynikających z Konwencji i Regulaminu Trybunału jest warunkiem przyznania słusznego zadoścuczynienia.

II. Zgłaszanie roszczeń o słusne zadoścuczynienie: wymogi formalne

5. Terminy oraz inne formalne wymogi zgłaszania roszczeń o słusne zadoścuczynienie są zawarte w Artykule 60 Regulaminu Trybunału, której odpowiednia część stanowi, co następuje:
 1. Skarżący, który pragnie uzyskać przysądzenie słusznego zadoścuczynienia na podstawie Artykułu 41 Konwencji w razie stwierdzenia przez Trybunał naruszenia jego praw wynikających z Konwencji, powinien w tym celu zgłosić wyraźne roszczenie.
 2. Skarżący powinien przedstawić szczegółowe dane dotyczące wszystkich roszczeń, wraz z wszelkimi istotnymi dokumentami na ich potwierdzenie, w terminie wyznaczonym na składanie przez skarżącego uwag odnośnie przedmiotu sprawy, chyba że Przewodniczący Izby zarządzi inaczej.
 3. W razie niespełnienia przez skarżącego wymogów określonych w poprzedzających ustępach, Izba może odrzucić roszczenia w całości lub w części.

...

Stąd, Trybunał wymaga, aby konkretne roszczenia były poparte stosowną dokumentacją dowodową, bez której nie może przyznać żadnego zadoścuczynienia. Trybunał odrzuci również roszczenia przedstawione w formularzu skargi lecz niezgłoszone ponownie na właściwym etapie postępowania oraz roszczenia zgłoszone po terminie.

III. Zgłaszanie roszczeń o słusne zadoścuczynienie: wymogi materialne

6. Słusne zadoścuczynienie może zostać przyznane na podstawie Artykułu 41 Konwencji w odniesieniu do:
 - a) szkody majątkowej;
 - b) szkody niemajątkowej; oraz
 - c) kosztów i wydatków.

1. Szkada w ogólności

7. Pomiędzy zgłoszoną szkodą a zarzucanym naruszeniem musi zachodzić wyraźny związek przyczynowy. Trybunał nie uznaje jedynie luźnego powiązania pomiędzy zarzucanym naruszeniem a szkodą, ani też samego przypuszczenia co do tego, jak mogło być, za wystarczające.
8. Odszkodowanie może zostać przyznane w takim zakresie, w jakim szkoda jest rezultatem ustalonego naruszenia. Nie można przyznać zadoścuczynienia za szkodę spowodowaną przez zdarzenia lub sytuacje, które nie zostały uznane za naruszenie Konwencji, ani za szkodę związaną ze skargami (zarzutami) uznanymi za niedopuszczalne na wcześniejszym etapie postępowania.
9. Celem przyznania przez Trybunał zadoścuczynienia jest zrekompensowanie skarżącemu rzeczywistych, krzywdzących skutków naruszenia. Celem zadoścuczynienia nie jest karanie odpowiedzialnej Układającej się Strony. Dlatego jak dotąd Trybunał uznawał za nieodpowiednie uznawanie roszczeń odszkodowawczych określanych mianem "karnych", "kwalifikowanych" lub "z nawiązką".

2. Szkada majątkowa

10. Zasadą w odniesieniu do szkody majątkowej jest to, że skarżący winien być, o ile to możliwe, postawiony w sytuacji, w jakiej znalazłby się, gdyby nie ustalone naruszenie nie miało miejsca, innymi słowy restitution in

integrum. Może to obejmować odszkodowanie za straty rzeczywiście poniesione (damnum emergens) oraz straty lub utratę zysku spodziewane w przyszłości (lucrum cessans).

11. Wykazanie, że szkoda jest wynikiem zarzucanego naruszenia lub naruszeń, należy do skarżącego. Skarżący winien przedłożyć stosowne dokumenty dla wykazania, o ile to możliwe, nie tylko istnienia, ale również wysokości lub wartości szkody.
12. Orzeczenie Trybunału przyznające zadośćuczynienie odpowiada zwykle pełnej wysokości obliczonej szkody. Jednakże, jeżeli rzeczywista szkoda nie może być precyzyjnie obliczona, Trybunał oszacuje jej wysokość na podstawie faktów, którymi dysponuje. Jak wskazano w ustępie 2 powyżej, jest również możliwe, że Trybunał ze względu na słuszność przyzna mniej niż wysokość szkody.

3. Szkoda niemajątkowa

13. Celem przyznania przez Trybunał zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową jest zrehabilitowanie skarżącemu krzywd niematerialnych, na przykład cierpienie psychicznych lub fizycznych.
14. Cechą charakterystyczną szkody niemajątkowej jest to, że nie poddaje się ona precyzyjnemu obliczeniu. Jeżeli ustalono, że szkoda taka nastąpiła, a Trybunał uważa przyznanie rekompensaty pieniężnej za konieczne, dokona oszacowania na zasadzie słuszności, mając na uwadze standardy wypracowane w jego orzecznictwie.
15. Skarżący, którzy oczekują odszkodowania za szkodę niemajątkową, mogą określić kwotę, która w ich opinii byłaby słuszna. Skarżący, którzy uważają się za pokrzywdzonych więcej niż jednym naruszeniem, mogą żądać albo jednej zróżnicowanej kwoty obejmującej wszystkie zarzucane naruszenia albo odrębnych kwot w odniesieniu do każdego zarzucanego naruszenia z osobna.

4. Koszty i wydatki

16. Trybunał może nakazać zwrot kosztów i wydatków, które poniósł skarżący - najpierw na poziomie krajowym, a następnie w postępowaniu przed samym Trybunałem - usiłując zapobiec zaistnieniu naruszenia lub uzyskać odszkodowanie za to naruszenie. Takie koszty i wydatki obejmują zazwyczaj koszty pomocy prawnej, opłaty sądowe itp. Mogą również obejmować wydatki na podróż i utrzymanie, zwłaszcza gdy zostały poniesione w związku z obecnością na rozprawie przed Trybunałem.
17. Trybunał uwzględnia roszczenia o zwrot kosztów i wydatków tylko w takim zakresie, w jakim wiążą się one ze stwierdzonymi naruszeniami. Odrzuca je w takim zakresie, w jakim odnoszą się do skarg, które nie doprowadziły do stwierdzenia naruszenia, lub do skarg, które zostały uznane za niedopuszczalne. Z tego względu, skarżący mogą chcieć wiązać poszczególne pozycje roszczenia z konkretnymi skargami (zarzutami).
18. Koszty i wydatki muszą być rzeczywiście poniesione. Oznacza to, że skarżący poniósł je lub jest obowiązany je ponieść na mocy prawa lub zobowiązania umownego. Wszelkie kwoty uiszczone przez lub należne od władz krajowych lub Rady Europy w ramach pomocy prawnej zostaną odliczone.
19. Koszty i wydatki muszą być poniesione w sposób konieczny. Oznacza to, że były one nieuniknione w celu zapobieżenia naruszeniu lub uzyskania odszkodowania za naruszenie.
20. Koszty i wydatki muszą być w rozsądnych granicach

kwotowych. Jeżeli Trybunał uznaje je za nadmierne, przyznaje kwotę, która w jego szacunku, jest rozsądna.

21. Trybunał wymaga dowodów, takich jak szczegółowe rachunki i faktury. Muszą one być wystarczająco szczegółowe, aby umożliwić Trybunałowi ustalenie, w jakim zakresie zostały spełnione powyższe wymagania.

5. Dane do płatności

22. Skarżący mogą wskazać rachunek bankowy, na który mają zostać uiszczone wszelkie przyznane kwoty. Jeżeli skarżący życzą sobie, aby konkretne kwoty, na przykład kwoty przyznane tytułem zwrotu kosztów i wydatków, zostały uiszczone osobno, na przykład bezpośrednio na rachunek bankowy ich przedstawicieli, powinni na to wskazać.

IV. Forma zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał

23. Trybunał przyznaje zadośćuczynienie zwykle w formie kwoty pieniężnej, którą Układająca się Strona, przeciwko której skierowana jest skarga, ma zapłacić osobie pokrzywdzonej lub osobom pokrzywdzonym stwierdzonym naruszeniem. Jedynie w bardzo rzadkich przypadkach Trybunał może rozważyć wydanie orzeczenia wynikowego ("consequential order"), zmierzającego do położenia kresu danemu naruszeniu lub naprawienia naruszenia. Jednakże, Trybunał może, wedle własnego uznania, wydać wytyczne co do wykonania jego wyroku (Artykuł 46 Konwencji).
24. Zadośćuczynienie pieniężne na podstawie Artykułu 41 jest co do zasady przyznawane w euro (EUR, €), niezależnie od tego, w jakiej walucie wyrażone są roszczenia skarżącego. Jeżeli skarżący ma otrzymać zapłatę w walucie innej niż euro, Trybunał nakazuje przeliczenie przyznanej kwoty na tę inną walutę według kursu wymiany z daty zapłaty. Formułując swe roszczenia skarżący powinni, w razie potrzeby, rozważyć konsekwencje tej zasady w świetle przeliczania kwot wyrażonych w walucie innej niż euro na euro lub odwrotnie.
25. Trybunał z urzędu wyznacza termin zapłaty, jaka ma zostać dokonana; termin ten wynosi zwykle trzy miesiące od daty, w której wyrok Trybunału stał się ostateczny i wiążący. Trybunał z urzędu zasądza również odsetki za opóźnienie należne w przypadku przekroczenia tego terminu, zwykle wedle prostej stawki równej marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie opóźnienia powiększonej o trzy punkty procentowe.

ZARZĄDZENIE PRAKTYCZNE BEZPIECZNA KORESPONDENCJA ELEKTRONICZNA

I. Zakres zastosowania

1. Rządy Układających się Stron, które wybrały system bezpiecznej korespondencji elektronicznej Trybunału, przekazują całą swoją pisemną korespondencję z Trybunałem przesyłając ją w tym celu poprzez zabezpieczoną stronę internetową oraz odbierają pisemną korespondencję kierowaną do nich przez Trybunał pobierając ją z tejże strony, z zastrzeżeniem następujących wyjątków:
 - a) wszelka pisemna korespondencja dotycząca wniosku o zastosowanie środków tymczasowych na mocy Artykułu 39 Regulaminu Trybunału przesyłana jest równocześnie na dwa sposoby: poprzez zabezpieczoną stronę internetową oraz faksem;

- b) załączniki, takie jak plany, instrukcje etc., które nie mogą być przeglądane w sposób wyczerpujący w formacie elektronicznym mogą być przesłane pocztą;
 - c) Kancelaria Trybunału może zażądać, aby papierowy dokument lub załącznik był przekazany pocztą.
2. Jeżeli Rząd przesłał dokument pocztą lub faksem, tak szybko jak to możliwe prześle drogą elektroniczną zawiadomienie o wysyłce pocztą lub faksem, opisując przesłany dokument, podając datę wysyłki i przyczyny, dla których wysyłka elektroniczna nie była możliwa.

II. Wymogi techniczne

3. Rząd posiada niezbędne urządzenia techniczne oraz stosuje się do instrukcji użytkownika przesłanej mu przez Kancelarię Trybunału.

III. Zasady dotyczące formatu i nazewnictwa

4. Dokument przesyłany elektronicznie ma format PDF, najlepiej przeszukiwalnego PDF.
5. Niepodpisane listy i pisma procesowe nie są przyjmowane. Podpisane dokumenty przesyłane elektronicznie generowane są poprzez zeskanowanie oryginalnego papierowego egzemplarza. Rząd zachowuje oryginalny papierowy egzemplarz w swych aktach.
6. Nazwa dokumentu przesyłanego elektronicznie będzie poprzedzona przedrostkiem w postaci sygnatury skargi, po której wymienia się nazwisko skarżącego w taki sposób, w jaki zapisuje je w alfabecie łacińskim Kancelaria Trybunału, oraz zawiera wskazanie co do treści dokumentu .

IV. Data istotna dla zachowania terminów

7. Dzień, w którym Rząd skutecznie przesłał dokument poprzez zabezpieczoną stronę internetową jest uważany za datę wysyłki w rozumieniu Artykułu 38 ust. 2 lub datę złożenia dla celów Artykułu 73 ust. 1.
8. Dla ułatwienia monitorowania wymiany korespondencji, codziennie na krótko przed północą zabezpieczony serwer generuje automatycznie wiadomość elektroniczną wyliczającą dokumenty, które zostały przesłane drogą elektroniczną w ciągu ostatnich dwudziestu czterech godzin.

V. Różne wersje jednego i tego samego dokumentu

9. Zabezpieczona strona internetowa nie pozwala na zmianę, zastąpienie lub usunięcie przesłanego dokumentu. W razie potrzeby zmiany przez Rząd dokumentu, który przesłał, stworzy on nowy dokument nazwany odmiennie (na przykład, poprzez dodanie słowa "zmieniony" w nazwie dokumentu). Możliwość ta powinna być wykorzystywana jedynie w rzeczywiście koniecznych przypadkach i nie powinna służyć poprawie drobnych pomyłek.
10. Jeżeli Rząd przesłał więcej niż jedną wersję tego samego dokumentu, pod uwagę brany jest tylko dokument przesłany w terminie. Jeżeli więcej niż jedna wersja została przesłana w terminie, pod uwagę brana jest tylko wersja ostatnia, chyba że Przewodniczący Izby postanowi inaczej.

ZARZĄDZENIE PRAKTYCZNE WNIOSKI O ANONIMOWOŚĆ (Artykuł 33 i 47 Regulaminu Trybunału) Zasady ogólne

Przypomina się stronom, że o ile nie uzyskano odstępstwa zgodnie z Artykułem 33 lub Artykułem 74 Regulaminu Trybunału, dokumenty w postępowaniu przed Trybunałem są jawne. Dlatego wszelkie informacje przedkładane w związku ze skargą, zarówno w postępowaniu pisemnym, jak i ustnym, włączając informacje o skarżącym i stronach trzecich, są publicznie dostępne.

Strony powinny również zdawać sobie sprawę z tego, że stan faktyczny, decyzje i wyroki Trybunału są zwykle publikowane w bazie HUDOC na stronie internetowej Trybunału (Artykuł 78).

Wnioski w sprawach zawisłych

Wniosek o anonimowość powinien zostać zgłoszony w ramach wypełniania formularza skargi lub później, tak szybko jak to możliwe. W obu przypadkach skarżący powinien podać uzasadnienie wniosku oraz określić wpływ, jaki może mieć dla niego upublicznienie.

Wnioski o skutkach wstecznych

Jeżeli skarżący chce wystąpić z wnioskiem o anonimowość w odniesieniu do sprawy lub spraw opublikowanych w bazie HUDOC przed dniem 1 stycznia 2010 roku, powinien przesłać do Kancelarii pismo podając uzasadnienie wniosku oraz określając wpływ, jaki miało lub może mieć dla niego upublicznienie. Skarżący powinien również złożyć wyjaśnienie, dlaczego nie ubiegał się o anonimowość, gdy sprawa była zawisła przed Trybunałem.

Decydując w przedmiocie wniosku Przewodniczący bierze pod uwagę wyjaśnienia złożone przez skarżącego, poziom rozgłosu, z jakim spotkała się dotychczas decyzja lub wyrok, oraz to, czy uwzględnienie wniosku byłoby stosowne lub wykonalne.

W przypadku uwzględnienia wniosku przez Przewodniczącego, decyduje on również o najwłaściwszych środkach, jakie winny być podjęte celem ochrony skarżącego przed identyfikacją. Przykładowo, decyzja lub wyrok mogą, między innymi, zostać usunięte ze strony internetowej Trybunału bądź dane osobowe mogą być usunięte z opublikowanego dokumentu.

Inne środki

Przewodniczący może również podjąć inne środki, które uważa za niezbędne lub wskazane, w odniesieniu do jakiegokolwiek materiału opublikowanego przez Trybunał, w celu zapewnienia poszanowania dla życia prywatnego.

Tłumaczyła Maria Nowakowska